

ПРИЛОЖЕНИЕ I към

ТЕРИТОРИАЛНИЯ ПЛАН ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД НА ОБЛАСТ СТАРА
ЗАГОРА– графики, таблици, допълнителна информация

СЪДЪРЖАНИЕ:

Допълнителна информация за:

Раздел 1.2. - Определяне на териториите, които се очаква да бъдат най-негативно засегнати	2
Раздел 2.1. - Оценка на икономическото, социалното и териториалното въздействие на прехода към неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г	10
Раздел 2.2 - Потребности и цели за развитие до 2030 г. с оглед на постигането на неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г.	16
Раздел 2.4. - Видове предвидени операции	19
- вид на предвидените операции и очакваният им принос за облекчаване на въздействието на прехода	
- синергии и допълняемост на предвидените операции с други съответни програми на Съюза по цел „Инвестиции за работни места и растеж“ (подкрепа на процеса на преход), други финансови инструменти (Модернизационния фонд на Съюза за търговия с емисии) за посрещане на установените нужди за развитие	
- синергии и допълняемост с планираната подкрепа от другите стълбове на механизма за справедлив преход; сектори и тематични области, които се предвижда да бъдат подкрепени по другите стълбове	
Раздел 3. - Механизми за управление	37

Допълнителна информация за Раздел 1.2.

Позоваване: член 11, параграф 2, буква б) - Определяне на териториите, които се очаква да бъдат най-негативно засегнати

Постигането на целите на България в изпълнение на Европейската зелена сделка и климатична неутралност до 2050 г. ще бъдат съпроводени с предизвикателства на прехода и критично социално-икономическо въздействие по отношение на декарбонизацията и трансформацията на електроенергийния сектор. Важно е уязвимостта на идентифицираните области (NUTS 3) към процеса на преход да бъде надлежно разгледана от гледна точка на засегнатите заинтересовани страни и територии.¹

В Приложение Г към доклада на България за Европейския семестър за 2020 г. са посочени два региона като най-силно засегнати от прехода към неутрална по отношение на климата икономика - Стара Загора и Кюстендил. В допълнение, по време на преговорите, по искане на българската страна ЕК включи и област Перник, като признава, че тези три области са потенциално най-уязвими от прехода, тъй като са ключови зони на концентрация на местния въгледобив и производството на енергия от въглища, както и на свързаната с тези дейности икономическа структура. Трите области имат различни регионални пространствени структури и процеси.

За да се идентифицират най-засегнатите територии, независим изпълнител извърши анализ през 2021 г. въз основа на проект, управляван от ГД „Реформи“ на Европейската комисия. В този раздел са посочени основните заключения от него.

Анализът започва с преглед на шестте статистически региона в страната (NUTS 2), техните 28 административни области (NUTS 3) и съставлящите ги общини. Избрани и анализирани са основните показатели, тъй като те са пряко свързани със засегнатите работни места в промишлените предприятия, свързани с изкопаеми горива, включително:

- Система за търговия с емисии от енергийните отрасли;
- Добив на въглища;
- Производство на енергия.

Въз основа на това бяха определени три региона, които са най-силно засегнати от прехода и в които понастоящем е съсредоточен добивът на въглища и производството на енергия от тях:

Област	Население - общо, 2019 г.	Дял в общото население, 2019 г.	Обезлюдяване, 2010-2015 г.	Обезлюдяване, 2015-2019 г.
Кюстендил	116 915	2%	-12%	-7%
Перник	119 190	2%	-7%	-5%
Стара Загора	313 396	5%	-7%	-3%

Източник: PwC Доклад 3: Доклад за процеса на преход към неутралност по отношение на климата

¹ За целите на този документ е разработен регионален анализ на общинско ниво, където има налични данни, въпреки че фокусът на ФСП е на ниво NUTS 3 (административна област).

Сравнителният анализ на демографските данни, профила на икономиката, брутната добавена стойност (БДС) и засегнатите работни места показва, че трите области са изправени пред общи тенденции и предизвикателства (напр. обезлюдяване, застаряващо население, доминиране на МСП), но с различен мащаб.

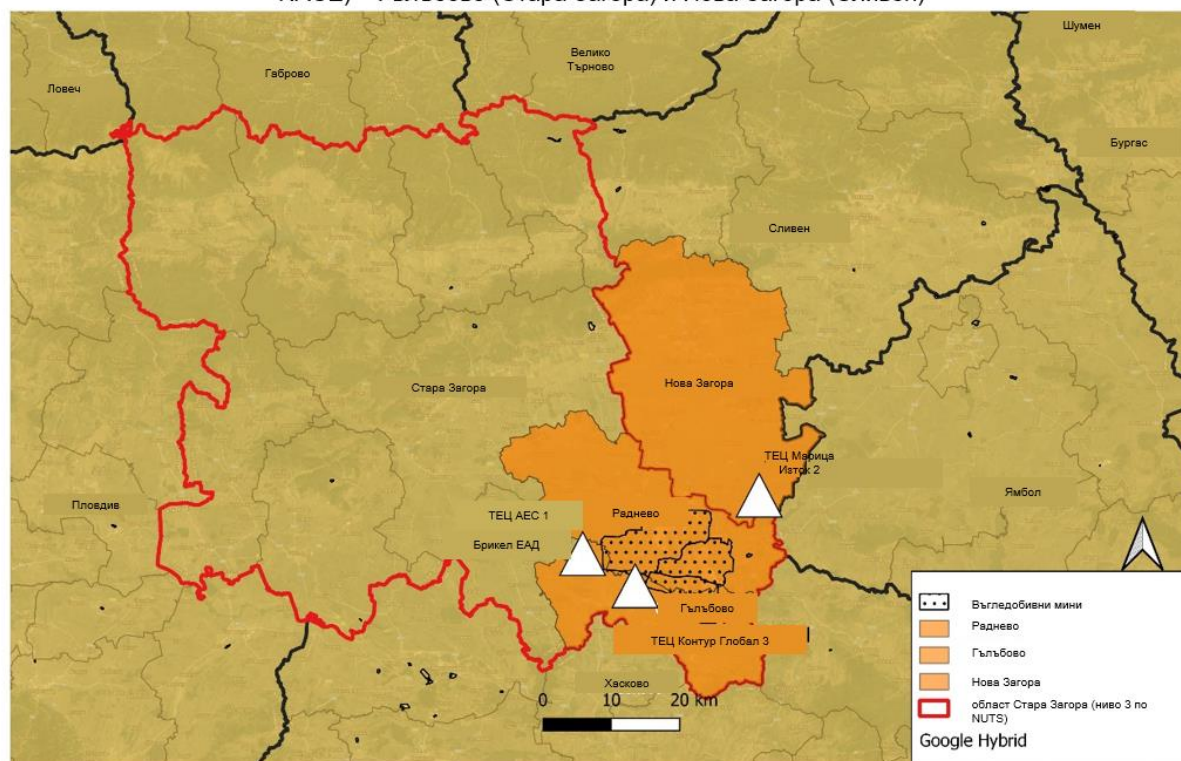
Оценката на областно ниво за Стара Загора, Кюстендил и Перник идентифицира засегнатите територии в следните три категории:

- общини с находища на въглища (лигнитни или кафяви) и минни дейности;
- общини, в които са разположени ТЕЦ (топлоелектрически централи) на въглища;
- общини донори на пътуваща работна сила.

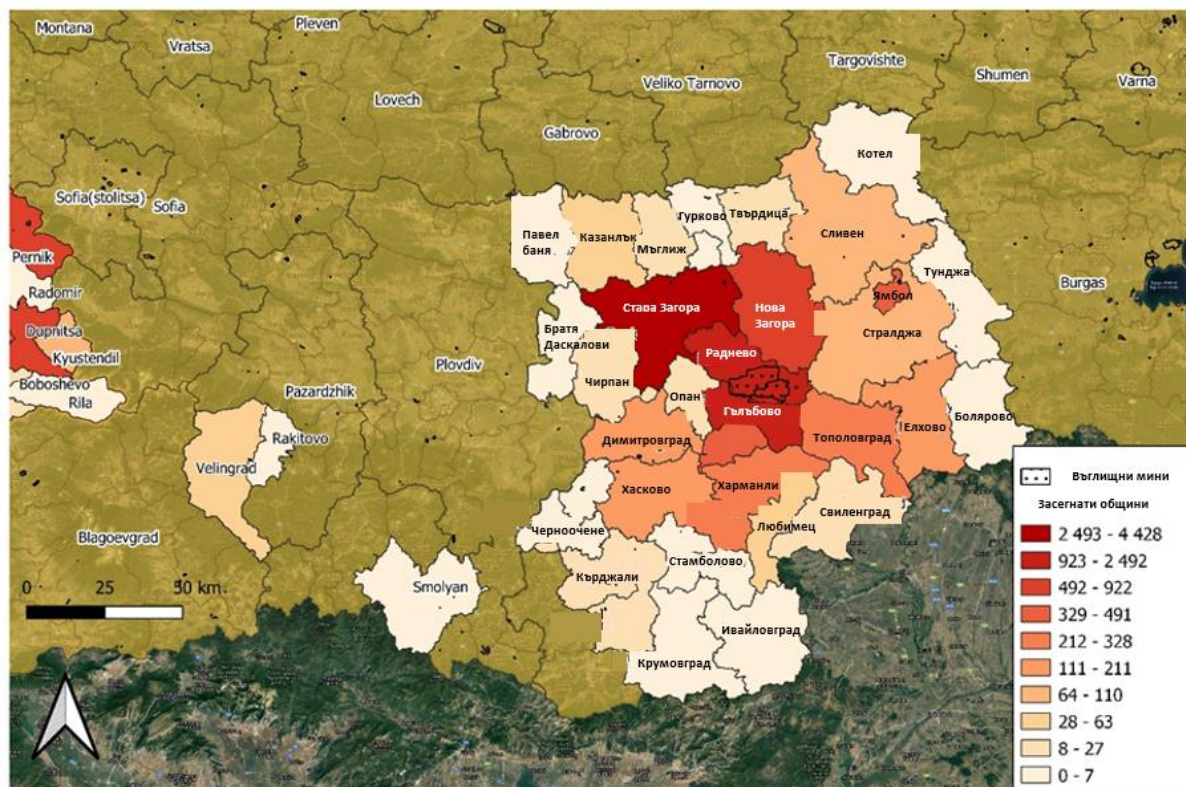
Област Стара Загора е определена като най-засегната от прехода, тъй като четирите въглищни ТЕЦ и мини са разположени на територията на областта. По отношение на потенциално засегнатите работни места, област Стара Загора също се очертава като най-засегната.

Водещата позиция на област Стара Загора по БДС се дължи на енергийния комплекс „Марица Изток“, което показва структурната роля на въгледобивната промишленост в икономиката на областта.

Територии с ТЕЦ, захранвани с лигнитни въглища (сектор D според статистическата класификация NACE) – Гълъбово (Стара Загора) и Нова Загора (Сливен)

Територии, които допринасят с работна сила, заета в икономически дейности В и D

Горната категоризация на най-засегнатите територии показва, че прекратяването на дейността на въглищните мини и ТЕЦ-овете засяга по-голяма територия, надхвърляща границите на конкретните общини, в които са разположени ТЕЦ-овете. Общините донори на работна сила (пътуващите до работа) също трябва да се разглеждат сред тези, които ще понесат социално-икономическите последици от прехода.

През 2020 г. енергийните/добивните предприятия привличат работна ръка от следните области²: Стара Загора – 8,2 хил. души; Хасково – 1,5 хил. души; Сливен – 0,9 хил. души; Ямбол – 0,6 хил. души; други – 0,1 хил. души.

Ежедневно придвижване на работната сила до мините/ТЕЦ:

Община	Област	Придвижване на работна сила в мините/ТЕЦ-овете
Стара Загора	Стара Загора	4400
Раднево	Стара Загора	2500
Гълъбово	Стара Загора	1400
Нова Загора	Сливен	800
Ямбол	Ямбол	300-400

² Източник: Енергийни/минни компании в целевата област

Симеоновград	Хасково	300-400
Харманли	Хасково	300-400
Тополовград	Хасково	300-400
Димитровград	Хасково	100-200
Хасково	Хасково	100-200
Елхово	Ямбол	100-200
Сливен	Сливен	100-200
Тунджа	Ямбол	100-200

Тези общини предоставят общо 11,1 хил. служители (97% от общата потенциално пряко засегната работна ръка).

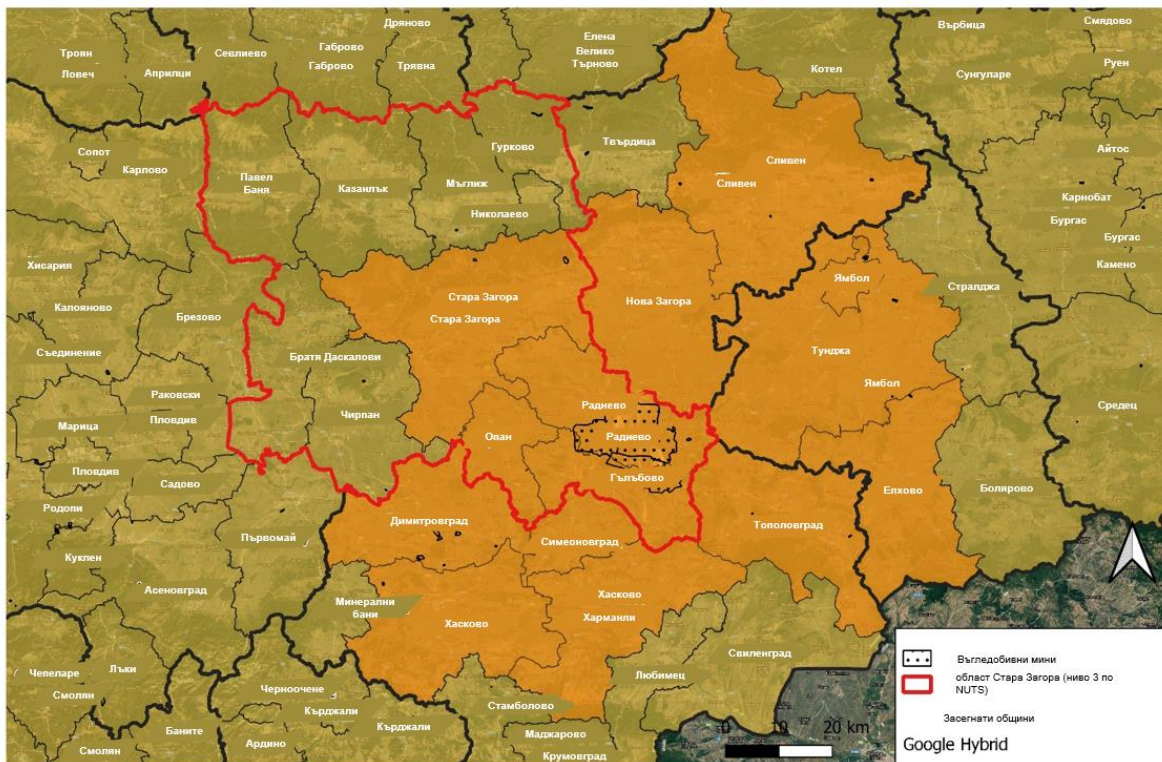
Енергийният комплекс „Марица Изток“ е териториална комплексна система, излизаща извън административните граници на област Стара Загора на ниво NUTS 3.

Засегната работна сила в Стара Загора и съседните области:

Област	Индикативен дял на населението в трудоспособна възраст, заето в засегнатите дружества	Общ брой засегнати работни места като % от общия брой заети (пряко + непряко)	Дял на БДС от секторите Б и Г като % от общата БДС
Стара Загора	4,52 %	23,80 %	14,46 %
Хасково	1,13 %	8,30 %	6,46 %
Сливен	0,90 %	7,30 %	5,62 %
Ямбол	0,99 %	6,60 %	4,87 %

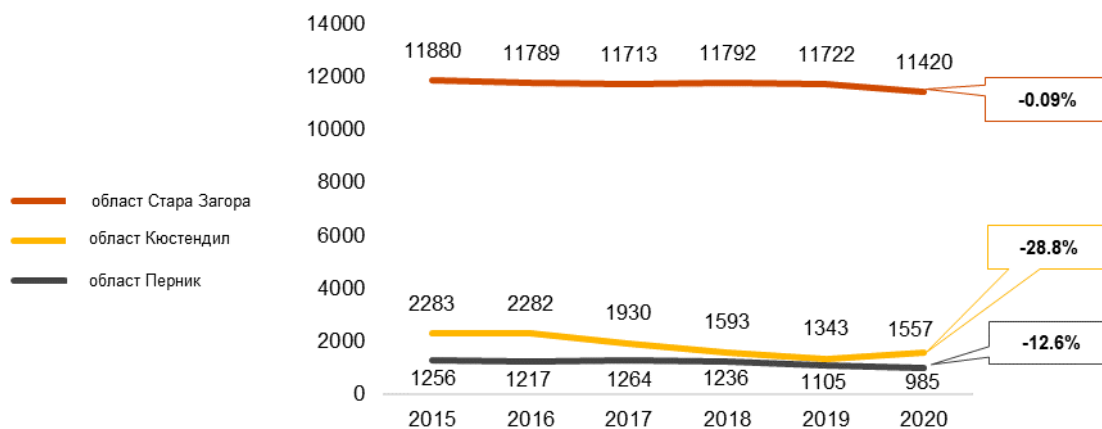
Обобщение на най-засегнатите общини донори на пътуваща работна сила в Стара Загора

Най-силно засегнати общини-донори на пътуваща работна сила

Следващите данни показват, че процесът на постепенно прекратяване на производството на енергия от въглища в енергийния комплекс „Марица Изток“ не е започнал, докато процесът на постепенно прекратяване на производството на енергия от въглища в област Кюстендил и в област Перник вече се осъществява.

Динамика на пряко засегнатите работни места в сектори В и D – области Стара Загора, Кюстендил и Перник, 2015-2020 г.

По-конкретно, до 2026 г. се очаква около 1.6 GW мощности, използващи лигнитни въглища за производство на електрическа и топлинна енергия в област Стара Загора поетапно да бъдат изведени от експлоатация, съгласно получена информация от страна на ключови оператори на инсталации. Това засяга реализацията на намерения им за инвестиции в нискоемисионни технологии, извън подкрепата по ФСП. Ключови оператори на въглищни инсталации са заявили инвестиционни намерения, а именно, трансформация на 700 MW въглищни мощности в системи за съхранение и електропроизводство с алтернативна горивна база (биомаса). В допълнение, очаква се 900 MW въглищни мощности да бъдат заместени от около 700 MW съвременни газови мощности (ФСП няма да подкрепя такива дейности). В същия период се очаква ВЕИ мощностите в област Стара Загора да достигнат 1 GW.

В заключение, процесът на справедлив преход към неутрална по отношение на климата икономика обхваща цялата територия на област Стара Загора. Там най-засегнатите общини са Раднево и Гълъбово, заедно с главния градски и икономически център Стара Загора. Освен това енергийният комплекс „Марица Изток“ (който включва четирите ТЕЦ-а – „Ей И Ес Марица Изток I“, ТЕЦ „Марица Изток 2“ ЕАД, „Контур Глобал Марица Изток 3“ АД, ТЕЦ „Брикел“ ЕАД и „Мини Марица-изток“ ЕАД) събира пътуващи от други административни области – Ямбол, Сливен и Хасково.

Най-засегнатите територии в Югоизточния регион са:

Територии с находища на лигнитни въглища и минни дейности:

- Област Стара Загора - общини Раднево, Гълъбово;
- Област Сливен - община Нова Загора.

Територии с ТЕЦ-ове, захранвани с лигнитни въглища:

- област Стара Загора - община Гълъбово, местоположение на ТЕЦ AES 1 (700 MW), ТЕЦ „Контур Глобал Марица Изток 3“ (908 MW); „Брикел“ ЕАД (200 MW), ТЕЦ „Марица Изток 2“ (1620 MW);
- област Сливен - община Нова Загора (част от производствените мощности на ТЕЦ „Марица Изток 2“).

Територии, на които са разположени ТЕЦ-овете за топлинна енергия - Димитровград (област Хасково), Сливен (област Сливен), Гълъбово (област Стара Загора) и Казанлък (област Стара Загора)³.

Територии- донори (на общинско ниво) на пътуваща работна сила, заета в засегнатите енергийни и минни предприятия:

- Стара Загора, Раднево, Гълъбово, Нова Загора, Тополовград, Харманли, Ямбол, Симеоновград, Хасково, Димитровград, Сливен, Елхово, Любимец, Казанлък, Велинград, Свиленград, Тунджа, Кърджали, Мъглиж, Гурково, Опан, Чирпан, Николаево, Павел баня, Ивайловград, Маджарово, Минерални бани, Стамболово, Крумовград, Момчилград, Черноочене, Стралджа, Котел, Твърдица, Ракитово, Смолян.

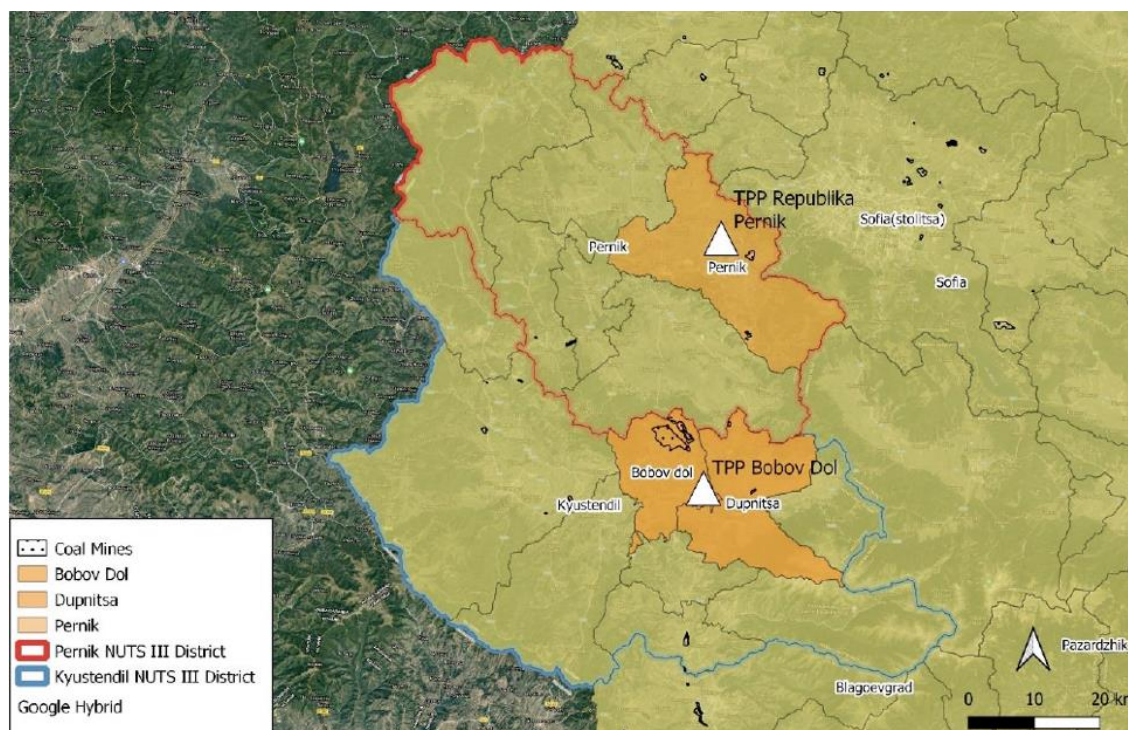
³ ТЕЦ-ът в Казанлък не работи повече от пет години

Област Кюстендил е най-уязвима от гледна точка на социално-икономически и демографски тенденции, тъй като процесът на постепенно преустановяване на добива на въглища и производството на електрическа енергия от въглища може да се проследи до последните две десетилетия. Междувременно не се планират нови работни места и икономически дейности.

В област Кюстендил най-засегнати са общините Бобов дол, Дупница и Кюстендил. Предвижда се обаче справедливият преход към неутрална по отношение на климата икономика да обхване цялата територия на област Кюстендил с фокус върху въгледобивния и енергийния сектор.

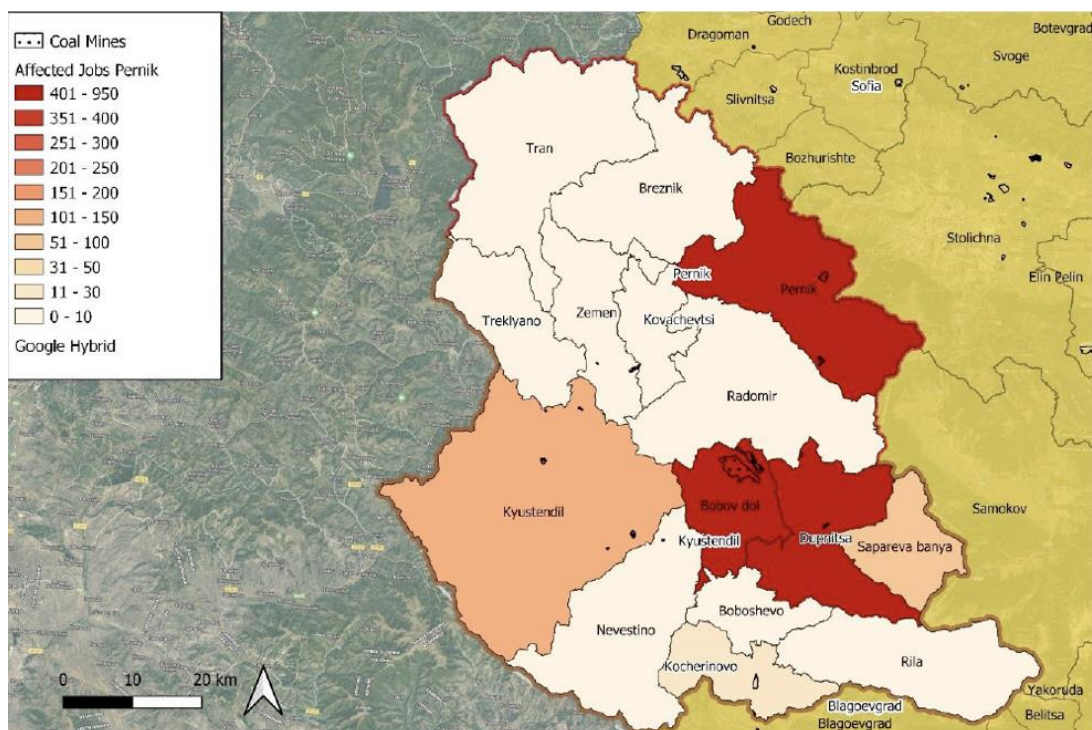
Териториалното разпределение на пряко⁴ засегнатите работни места е разнообразно на общинско ниво в област Кюстендил – най-висока е концентрацията на засегнатите работни места в общините Бобов дол, Дупница и Кюстендил, докато останалите общини в областта са засегнати в по-малка степен.

Териториалното разпределение на пряко⁵ засегнатите работни места на общинско ниво в **област Перник** е съсредоточено в община Перник, а другата засегната община в областта по отношение на схемата за търговия с емисии (СТЕ) е Радомир.

⁴ Териториално разпределение на непряко засегнатата работна ръка и засегнатите домакинства не е налично.

⁵ Териториално разпределение на непряко засегнатата работна ръка и засегнатите домакинства не е налично.

Горната категоризация на най-засегнатите територии показва, че спирането на въглищните мини и ТЕЦ-овете засяга по-голяма територия, излизаща извън границите на отделните общини, в които се намират тези предприятия. Общините, които са донори на работна сила (пътуващите), също трябва да се считат за част от тези, които поемат социално-икономическите ефекти от прехода.

През 2020 г. работната сила на минно-енергийните компании е концентрирана в област Кюстендил – 1,5 хил. служители и едва 0,1 хил. служители, пътуващи от други области. Най-засегнатите общини от гледна точка на загуба на работни места са:

- Дупница – 0.7 хиляди;
- Бобов дол – 0.5 хиляди;
- Кюстендил – 0.1 хиляди;
- Сапарева баня – 0.06 хиляди.

Като заключение най-засегнатите територии в Югозападния район са:

Територии с находища на въглища, експлоатирани в момента или вече експлоатирани, които се нуждаят от рекултивация (Номенклатура на икономическите дейности, рев. 2, сектор В) за преход към неутрална по отношение на климата икономика:

- община Перник - находища и действащи въгледобивни мини;
- община Бобов дол - находища и действащи въгледобивни мини.

Територии с ТЕЦ, нуждаещи се от рекултивация, промишлено преустройство и технологично пренасочване към друг енергиен източник (Номенклатура на икономическите дейности, рев. 2, сектор D) за преход към неутрална по отношение на климата икономика:

- община Перник - местоположение на ТЕЦ „Република“ (електрическа мощност - 105 MW, инсталирана топлинна мощност - 502 MW);
- община Бобов дол – местоположение на ТЕЦ „Бобов дол“ (630 MW).

Територии, основни донори на пътуваща работна сила:

- общини Дупница, Кюстендил и Сапарева баня – за област Кюстендил;
- община Перник – за област Перник.

Въгледобивът в Кюстендилска област все още се осъществява с пълния капацитет на ТЕЦ „Бобов дол“ с местни въглища.

В област Перник има концентрация на служители (хиляда), които живеят предимно в град Перник и близките села на територията на община Перник.

Предстоящото въздействие върху работните места, декарбонизацията и прехода към неутрална по отношение на климата икономика, при отсъствието на смекчаващи мерки, ще бъде значително.

Допълнителна информация за Раздел 2.1.

Позоваване: член 11, параграф 2, буква в) - Оценка на икономическото, социалното и териториалното въздействие на прехода към неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г.

Идентифициране на засегнатите икономически дейности и промишлени сектори, като се прави разграничение:

- *затихващи сектори, които се очаква да прекратят или значително да намалят своите дейности, свързани с прехода, включително съответния график;*
- *трансформиращи се сектори, които се очаква да претърпят трансформация на своите дейности, процеси и резултати.*

За всеки от двата вида сектори:

- *очакваните загуби на работни места и нуждите от преквалификация, като се вземат предвид прогнозите за професионалните способности;*
- *потенциал за икономическа диверсификация и възможности за развитие.*

Стара Загора доминира в производството на електрическа енергия в България благодарение на ТЕЦ-овете, разположени на територията на областта. Равнището на безработица (2019 г.) е най-ниското в България – 1,4 %, а средната годишна заплата (7 114 евро) е съпоставима със средната за страната и е най-високата в Югоизточния регион по NUTS 2.

Ключовите икономически дейности в региона са ТЕЦ-овете и съпътстващите ги услуги. Освен това икономическата структура е представена от производството, строителството, търговията на едро и дребно.

Енергийният комплекс „Марица Изток“ включва:

1. „Мини Марица-изток“ - най-голямото дружество за добив на лигнитни въглища в България. То експлоатира три рудника, разположени на територията на община Раднево (рудник „Трояново-1“ и рудник „Трояново-север“) и община Гълъбово

(част от рудник „Трояново-1“ и рудник „Трояново-3“). Дружеството експлоатира лигнитния басейн „Марица Изток“ и има водеща роля в енергийния баланс на национално ниво. Мините осигуряват въглища за следните ТЕЦ-ове: ТЕЦ „Ей И Ес Гълъбово“, ТЕЦ „Марица Изток 2“, ТЕЦ „Марица Изток 3“, както и за фабриката за брикети и ТЕЦ „Брикел“.

2. *ТЕЦ „Марица Изток 1“* – наричана ТЕЦ „Ей И Ес Гълъбово“ – разположена на територията на община Гълъбово. Тя произвежда електрическа енергия от местни лигнитни въглища от басейна „Марица Изток“ и осигурява над 350 работни места. Годишно ТЕЦ „Ей И Ес Гълъбово“ използва средно над 5 млн. тона лигнитни въглища, което е между 23 и 27 % от годишното производство на „Мини Марица-изток“. ТЕЦ „Ей И Ес Гълъбово“ е с обща мощност 700 MW.
3. *ТЕЦ „Марица Изток 2“* - разположена на територията на община Раднево. Тя произвежда електрическа енергия от местни лигнитни въглища и в нея работят над 2 300 души. Годишно централата използва средно 13,7 млн. тона въглища, което е 30-40 % от производството на мини „Марица Изток“. След основната модернизация и рехабилитация на ТЕЦ-а през 2014 г. общата инсталирана енергийна мощност е 1620 MW.
4. *ТЕЦ „Марица Изток 3“* - наричана ТЕЦ „Контур Глобал Марица Изток 3“ - разположена в община Гълъбово. В ТЕЦ-а работят над 400 души. Общата мощност на ТЕЦ-а е 908 MW. Реконструкции/подобрения на ТЕЦ-а са извършени в периода 2004 – 2009 г., а също и през 2015 г. – в съответствие с регламентите на ЕС за емисиите. От ТЕЦ „Марица изток 3“ са изградени два електропровода - междусистемни връзки с Република Турция.
5. *Брикетната фабрика и ТЕЦ „Брикел“* – намира се в община Гълъбово. Това е единствената брикетна фабрика в България. Дейността ѝ включва производство на електрическа и топлинна енергия, и производство на брикети. Във фабриката работят 1280 работници, а инсталираната ѝ електрическа мощност е 200 MW.

Добивът на въглища и производството на електрическа енергия от въглища в област Стара Загора все още се осъществява с пълния капацитет на четирите ТЕЦ-а. Важно е да се подчертае, че тези електроцентрали се захранват изцяло от находищата на въглища в същия регион, експлоатирани от местни минни компании. Местната специфика на заетостта в минните дейности, производството на енергия от въглища и различни съпътстващи дейности ще бъдат изправени пред значително въздействие от прехода.

Икономиката на областта е специализирана и в производството на военно оборудване, хранително-вкусовата промишленост, електрониката, СПА туризма, търговията на дребно, металообработването и каучуковата промишленост.

През 2019 г. делът на заетите в област Стара Загора е най-висок в следните сектори по Номенклатурата за икономически дейности: С. Преработваща промишленост, Г. Търговия на едро и дребно, ремонт на автомобили и мотоциклети и В. Добивна промишленост. Тези данни показват, че преработващата промишленост играе важна роля в икономическия профил на област Стара Загора.

Стара Загора е сред петте области с най-ниски нива на безработица в България и е на първо място в региона. Населението обаче застарява и има риск да намалее. През 2019 г. броят на населението под трудоспособна възраст е 61 743 души (при 66 694 през 2010 г.) и продължава да намалява, докато се увеличава населението в над трудоспособна възраст (70 830 души през 2019 г. срещу 64 275 души през 2010 г.). Очаква се тази тенденция да

продължи и в бъдеще, създавайки по този начин предизвикателство за икономическия растеж и развитие на фона на намаляващата работна сила.

Преходът към неутрална по отношение на климата икономика в Стара Загора може да засегне до 80% от работните места в минните и енергийните предприятия, добиващи и използващи въглища. Социалният ефект ще бъде допълнително разширен от броя на непряко засегнатите членове на семействата (> 80 хил. души) и непряко засегнатите работни места (> 22 хил. или 80% от общия брой непряко засегнати работни места). Може да се очаква по-голямата част от работещите в областта на добива на въглища и производството на енергия от въглища да се пренасочат към работни места в промишления сектор. По-голямата част (~70-72% през периода 2016-2020 г.) от заетите работници в енергийния комплекс „Марица Изток“ имат поне средно образование и умения за работа в промишлена среда. Стара Загора разполага с високообразована работна сила, което е контрапункт на структурния за цялата страна недостиг на квалифицирана работна ръка със средно образование. Например в минните и енергийните предприятия има концентрация на служители в следните категории труд: машинни оператори и монтажници (~ 35%) и квалифицирани производствени работници и сродни професии (~ 28%).

Делът на населението с основно и по-ниско образование е най-нисък в Югоизточния регион NUTS 2. Анализът на учениците/студентите, разпределени по професионални категории, очертава, че повечето от тях учат за техници и приложни специалисти (~37% или 3730 ученици). Най-популярните професии в тази категория са следните: строителни работници, ветеринарни техници, техници по компютърни системи, техници по интернет приложения, машинни техници, техници по транспортни средства, приложни програмисти и ветеринарни лаборанти. Необходимо е да се развият качеството и резултатите на системата за образование и обучение в областта, както и да се приведе в съответствие с потребностите на пазара на труда, за да се подпомогне привличането и задържането на инвестиции в сектори с висока добавена стойност.

Затихващи и трансформиращи се сектори:

Въгледобивните дейности, производството на енергия от въглища (включително електрическа енергия, топлинна енергия и пара), доставката на специализирано минно оборудване и спомагателните дейности в минното дело се считат за *затихващи сектори* съгласно изискванията за дефиниции на ФСП. Промяната на дела на заетостта ще се изразява в реструктуриране от секторите В и D на Номенклатурата за икономически дейности към други дейности, което ще доведе главно до създаване на нови работни места и ще доведе до неутрална по отношение на климата икономика. Такива дейности и сектори ще бъдат напр. веригата за доставка на фотоволтаични панели (от сглобяване до рециклиране), електрическо оборудване и технически елементи за фотоволтаични панели, кабели, инвертори, алуминиеви рамки за фотоволтаични системи, електролизьори за водород, допълнително оборудване за водород - тръби, клапани, автоматизация и т.н., оборудване за съхранение на електроенергия, инструменти, резервни части и др. Понастоящем по-голямата част от двата вида оборудване – за добив на въглища и за ВЕИ – основно се внася. Това трябва да се промени от трансформиращите се сектори, като се засили стратегическата автономност на Европа.

От друга страна, *трансформиращите се сектори* са тези, които ще могат да променят дейността си и да се адаптират към неутрална по отношение на климата икономика, например:

- Производство на чиста енергия от възобновяеми енергийни източници и подпомагане на разработването на зелен водород;
- Производство, дистрибуция, поддръжка и рециклиране на устройства за съхранение на енергия;
- Доставчици на специализирани инсталации за производство на електроенергия, машини, оборудване, софтуер и части.
- Подкрепящи дейности за производство на чиста енергия, напр. преквалификация, повишаване на квалификацията, дейности в областта на кръговата икономика, в съответствие с нуждите на развитието на бизнеса и във връзка с мерките за регионално икономическо развитие и със съдействието на синдикатите и др.

Очаквани загуби на работни места и нужди от преквалификация, като се вземат предвид прогнозите за умения:

На този етап предоставянето на конкретни числени показатели за засегнатия персонал е само индикативно. Очакваното въздействие върху заетостта във въгледобива и производството на енергия от въглища осигурява приблизително 8-10% средногодишно намаление на преките и непреки работни места до 2030 г., което налага своевременно създаване на адекватни алтернативи за засегнатите лица. След 2030 г. се очаква постепенно по-нататъшно намаляване на заетостта в мините и електроцентралите, работещи с лигнитни въглища, в съответствие с окончателното преустановяване на производството на енергия от въглища до 2038 г., което ще наложи допълнителни усилия за осигуряване на качествена алтернативна заетост и спазване на принципа „никой да не бъде изоставен“.

Въздействието върху местния пазар на труда ще бъде значително, тъй като минният и енергийният сектор са структуроопределящ икономически сектор и работодател. За област Стара Загора като референтни точки са взети две конкретни години - 2030 г. (намаляване на емисиите от въглищни ТЕЦ) и 2038 г. (най-късната планирана дата за приключване на поэтапното извеждане от експлоатация), за да бъдат приведени в съответствие с очакваните промени, описани в глава 1. През първата референтна година най-малко 12 хил. (според анализа на PwC) алтернативни подходящи работни места ще е нужно да бъдат открити в други икономически сектори поради намаленото използване на въглищните ТЕЦ.

До 2038 г. се очаква да бъдат създадени още поне 15 хил. нови работни места в други икономически сфери с постепенния напредък на енергийния преход до окончателното извеждане от експлоатация на въглищните централи до 2038 г.

Създаването на алтернативни възможности за качествена заетост в съответствие с намаляването на заетостта в електроцентралите и мините е от ключово значение. Приоритетът е да се планират и реализират инвестиции, които създават дълготрайна стойност и работни места и следователно се признават от социалните партньори като важен принос за осигуряване на солидарност и постоянна подкрепа за усилията на националните власти в прилагането на стратегии за справедлив преход на нова индустриализация, основана на най-добрите налични технологии.

Тази благоприятна структура на уменията на работната сила следва да се запази и доразвие чрез постепенно премахване на интензивните на емисии икономически сектори и преминаване към предприятия, изискващи висококвалифицирани и средноквалифицирани служители. Добивът на въглища и производството на електроенергия от въглища включват служители с умения, свързани с индустрията в районите. Тези служители обаче ще трябва

да се преквалифицират и да повишат квалификацията си, за да отговорят на нуждите на бъдещата икономика в резултат на процеса на преход.

Новите умения, които трябва да бъдат създадени, трябва да са свързани с чистата енергия и енергийната ефективност, в т.ч. фотоволтаични панели, електрическо оборудване и технически елементи за фотоволтаични панели, кабели, инвертори, алуминиеви рамки за фотоволтаични системи, хидролизатори за производство на водород, допълнително оборудване за водород, геотермално оборудване – тръби, клапани, автоматизация и т.н., оборудване за съхранение на електроенергия, инструменти, резервни части и др.

Освен това следва да се подкрепят други активни икономически сектори, за да се създават нови работни места и да се прилагат мерки за декарбонизация, като например производство на чиста енергия и мерки за енергийна ефективност, инсталиране на оборудване с по-голям капацитет и намаляване на емисиите на парникови газове, като същевременно се подкрепя цялостната диверсификация на икономическата дейност.

Възможности за развитие:

Очертаният сценарий за преустановяване използването на въглища ще доведе до следните технологични, икономически, системни и организационни аспекти, които ще намерят отражение при разработването на интегриран план за управление на комплекса Марица Изток.

Мерките за възстановяване и рекултивация във въгледобивния комплекс „Марица-изток” следват най-добрите технологични практики във всеки етап от дейностите.

Според подхода „Справедлив преход за всички“, разработен от Световната банка, възстановяването и използването за друго предназначение на земята обикновено е дълъг процес, който има за цел да осигури безопасно и отговорно закриване и възстановяване на въглищни мини. Световната банка информира, че ако бъдат оставени без внимание, земите за добив на въглища и свързаните с тях активи могат да се превърнат в скъпоструваща отговорност за поколенията с влияние върху околната среда за бившите въгледобивни общности. В периода до 2027 г. ще се планират поредица от мерки, включително в синергия с национални такива, свързани с ускореното затихване на минните дейности, прилагайки най-добрите практики за опазване на околната среда. Предвиждат се дейности по добив на въглища, така че наклонът на откосите да стане безопасен за възстановяване, както и внедряване на подходяща система за дренаж и мониторинг на водата. Тези дейности са основна отговорност на минната компания. В периода след 2027 г. добивът на въглища ще се извършва успоредно с дейности по възстановяване и рекултивация на земите.

Като се има предвид принципът „замърсителят плаща“, минната компания ще остане изцяло отговорна за първоначалните възстановителни дейности, но като се има предвид необходимото ранно прекратяване на дейностите по добив на въглища, бизнес моделът ще бъде преразгледан и ще бъде осигурена частична финансова подкрепа за по-сериозно деградирали земи, където новите (входящи) инвестиции от частния сектор биха имали ограничен или никакъв интерес от възстановяването и използването за друго предназначение на избрани терени земя или активи от общия инвентар. Управление от страна на публичния сектор, вместо пълно възстановяване, може също да се изисква, когато инвестиционните нужди надхвърлят наличните в момента средства, в който случай основното възстановяване и последващи грижи ще се считат за достатъчни, докато не бъдат осигурени нови инвестиции от частния сектор.

Необходимият период за развитие на нови мощности за поддържане на производство на нисковъглеродна електрическа енергия.

Националните планове за развитие на производството на електрическа енергия разглеждат три стълба – нови ВЕИ мощности и системи за съхранение, междусистемни връзки и нови ядрени мощности. Намаляването на производството на електроенергия от въглища се очаква да бъде съпроводено със заместване с нови мощности.

Преназначените за добив земи и други активи ще бъдат частично използвани за развитие на нови мощности и промишлени дейности, включително свързани с водородната икономика.

Преназначените за добив земи и други активи ще бъдат част от процеса за развитие на нови енергийни мощности. Един от основните набори от мерки при преустройството на минните земи е насочен към развитието на нови големи ВЕИ – предимно фотоволтаични мощности, включително извън мрежата, съчетани с електролизьори, както и развитие на системи за съхранение. Като се имат предвид текущите прогнози на ЕСО за новите ВЕИ мощности до 2030 г., става ясно, че при пълно реализиране на този потенциал ще се осигури основният дял от националните цели за нови ВЕИ до 2030 г. Това развитие ще има положителна системна роля, като се вземе предвид наличието на връзки към националната мрежа, но също така ще има положителна социална роля при създаването на устойчиви работни места в етапа на строителство, както и по време на експлоатацията на тези активи.

Финансирането на този елемент от плана за справедлив преход ще даде възможност за най-ефективни и технологично обосновани интервенции в районите на въгледобив. Финансирането чрез ПБУ и трите стълба на Механизма за справедлив преход следва принципите за открит и конкурентен подбор. Също така се признава, че се очаква големите предприятия да играят значима роля в процеса на енергиен преход и индустриализация заедно с МСП.

Общата концепция за базирана на активи трансформация на въгледобивния регион, използвайки земя, инфраструктура и умения се разглежда като най-подходящото решение за успешния енергиен преход. В тази връзка се предвижда разработването на интегриран план за управление на комплекса Марица Изток, който да включва цялостен анализ на конкурентните предимства на региона, включително човешкия капитал, инфраструктура и площи на ММИ. Една важна задача е дългосрочното възстановяване на изоставени индустриални площи и справяне с всички съответни рискове и бариери за развитието на общините и общностите – независимо дали чрез киселинен дренаж, други токсични течове, самозапалване на оставащи въглищни пластове и други.

Планираното заместване на производството на електроенергия от въглища с ВЕИ и други промишлени дейности ще повлияе значително на системата за управление на добива, което включва ограничаване и затваряне на оперативни блокове за по-кратки от планираните периоди на работа. Такова ранно ограничаване на планове за добив изисква правилно управление на дейностите по преоборудване и след закриване, които трябва да бъдат осигурени от квалифициран персонал и с финансова подкрепа, за да се избегнат неблагоприятни въздействия върху околната среда.

Във връзка с гореизложеното, регион Стара Загора има огромен потенциал за преход, основан на интегрирана трансформация на активи, което би позволило запазването на енергийния профил на региона, качество на заетостта и добавена стойност на регионален принцип чрез реализиране на широкомащабни инвестиции и нови индустрии с висока добавена стойност в областта на чистите технологии, използващи потенциала на

наличната инфраструктура, човешки капитал и земя. Освен това наличието на развита образователна инфраструктура, включително Тракийския университет, и регионален капацитет (Институт за устойчив преход и развитие, Агенция за регионално икономическо развитие и др.) правят Стара Загора изключително перспективен регион за научноизследователска и развойна дейност и иновации в областта на новите чисти технологии, както и за изграждане на модел на активно участие на местните заинтересовани страни в процеса на управление и осъществяване на прехода. Въгледобивните мини (откритите находища) и прилежащата земя ще се нуждаят от мащабна рекултивация и промяна на предназначението в мащаб, невиджан досега в България, която има огромен потенциал да осигури основа за трансформация и справедлив преход в региона. Обикновено дейностите по рекултивация и промяна на предназначението изискват участието на голям брой работници и отнемат дълъг период от време за завършване, като по този начин се създава алтернативно използване на наличния персонал и оборудване от настоящия концесионер. Рекултивирания терени и тези с променено предназначение (подготвени заедно със съответните елементи на техническата инфраструктура) могат да бъдат възможно място по-скоро за алтернативни инвестиции в чиста енергия - фотоволтаици или за промишлени обекти, а не за земеделие. Също така енергиен комплекс „Марица Изток“ ще се нуждае от промишлена конверсия и технологично пренасочване към други енергийни източници за намаляване на въглеродните емисии, за да продължи да функционира като енергиен комплекс. Ще трябва да се въведат в експлоатация значителни ВЕИ мощности на цялата територия на страната. Такива мощности, включително слънчева, вятърна, геотермална, водородна и други технологии, ще трябва да бъдат изградени/произведени бързо и присъединени към мрежата. Рекултивирания големи терени, както и тези с променено предназначение, ще представляват добра възможност за изграждане на такъв нов енергиен капацитет. Освен това в национален мащаб (включително в засегнатите региони) трябва да се определят приоритетни зони за изграждане на ВЕИ при опростени процедури. Пътуващите работници и служители ще имат възможност да се пренасочат към нови работни места - текущата структура на работната сила, наета в сектори Б и Г на Номенклатурата на икономическите дейности, предоставя възможност за евентуално пренасочване към нови промишлени дейности (изискващи предимно средноквалифициран персонал).

Допълнителна информация за Раздел 2.2

Позоваване: член 11, параграф 2, буква г) - *Потребности и цели за развитие до 2030 г. с оглед на постигането на неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г.*

- *Необходимо е развитието да отговори на предизвикателствата на прехода;*
- *Цели и резултати, които се очакват от изпълнението на приоритета за ФСП, включително очаквания принос по отношение на създаването и запазването на работни места.*

Основната роля на ФСП е да допринесе за единствената специфична цел да се даде възможност на регионите и хората да се справят със социалните, трудовите, икономическите и екологичните въздействия на прехода съгласно целите на Съюза в областта на енергетиката и климата за 2030 г. и за постигане на неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г. въз основа на Парижкото споразумение. Преходът на региона към въглеродно неутрални сектори, основан на трансформация на активите, ще позволи използване на наличните регионални активи, включително голямата консолидирана площ земя, най-развитата електропреносна мрежа в страната, за

награждаване на високите технически умения на работната сила, транспортната инфраструктура, изключително ценното стратегическо местоположение и други. Тези активи трябва да помогнат на региона да се превърне във въглеродно неутрален индустриален център – както по отношение на процесите с нулеви нетни емисии, така и на индустриите, които обслужват бъдещата въглеродна неутралност.

За да постигне горната цел и в контекста на постигане поставените национални цели и да се използва ФСП за зелен растеж, декарбонизация и преход към неутрална по отношение на климата икономика, регионът ще трябва да предприеме стъпки за намаляване на зависимостта от източниците на емисии на парникови газове (енергетиката е основният източник на емисии на парникови газове – през 2020 г. на този сектор ще се падат 71,29 % от общите емисии, като основният източник е изгарянето на твърди горива – 49 %, следвани от течните горива с 35,3 % и газообразните горива с 13,7 %). Чистите технологии и чистата енергия са определени като подходящи дейности за развитие, които също допринасят за постигането на целта за декарбонизация – нисковъглеродна и устойчива мехатроника, химическа промишленост и производство на материали, ИКТ, селско стопанство, туризъм, производство и съхранение на електроенергия, рециклиране, услуги за енергийна ефективност и решения за устойчива мобилност.

Според Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2030 г. дялът на възобновяемата енергия в енергийния микс на България трябва да нарасне до 27,09% от брутното крайно потребление на енергия. ВЕИ капацитетът нараства експоненциално и България реши да увеличи амбициите си за ВЕИ. Базираното на въглища електричество (за енергийна употреба) вече постепенно се заменя с възобновяемо електричество. Остатък от ВЕИ или допълнителен капацитет на място (в комбинирани инсталации) ще се използва за възобновяемо производство на водород.

За да се постигнат тези цели, за големите предприятия и МСП трябва да има различен тип подкрепа.

- В процеса на преход ще се разчита на уменията на заетите в мините и ТЕЦ като се използват най-добрите практики от други региони в страни-членки на ЕС. Включително, ще се разчита на уменията на заетите в ММИ и ТЕЦ в процеса на дейности по планиране и подготовка (*подготвителни дейности на терени за нови икономически дейности*), включително развитие и изграждане на инфраструктура, която да е подходяща за нови промишлени дейности на освободените терени, като реализация на нови инвестиции за производство на електрическа енергия от ВЕИ, съхранение на електрическа енергия, и др., след проведена рекултивация на площите в рудниците за лигнитни въглища от ММИ, съгласно договора за концесия.

Планираното заместване на производството на електроенергия от въглища с ВЕИ и други промишлени дейности ще повлияе значително на системата за управление на добива, което включва ограничаване и затваряне на оперативни блокове за по-кратки от планираните периоди на работа. Такова ранно ограничаване на планове за добив изисква правилно управление на дейностите по преоборудване и след закриване, които трябва да бъдат осигурени от квалифициран персонал и осигурени с финансова подкрепа, за да се избегнат неблагоприятни въздействия върху околната среда.

- Инвестициите в МСП следва да се съсредоточат върху създаването на нови работни места, ресурси и продукти, базирани на кръговата икономика, широко използване на ВЕИ и изграждане на капацитет за цифровизация, развитие на цифрови иновационни хъбове,

роботизация и преквалификация на работната сила. Секторите C10-C12, C26 и C20 показват по-нисък ръст на заетостта, но имат голяма средна заетост, генерирана от едно МСП, което показва предимно средни предприятия. Те са определени като сектори с висок потенциал, които могат да бъдат приоритетно подкрепени, за да се стимулира предимно средносрочното икономическо развитие и диверсификация, като по този начин се укрепи устойчивостта.

Подкрепата за МСП трябва да бъде насочена към дружества, които имат потенциал да разпространят своя растеж сред други местни дружества въз основа на вертикални и хоризонтални връзки (интеграция). Това ще бъде основният двигател за създаване на работни места, което се счита за потенциален фактор. Въпреки това потенциалната разлика в заетостта е значителна и подкрепата само за МСП няма да е достатъчна, за да замени загубата на работни места в резултат на прехода, следователно за област Стара Загора ще е необходима и подкрепа за големите предприятия.

- Инвестициите в големите предприятия следва да се съсредоточат върху дейности, които гарантират бързото създаване на нови работни места в отрасли, подкрепящи цялостния преход към нисковъглеродна икономика и насочени към нови енергийни технологии. В съответствие с горния анализ и предвид съществуващите умения, фокусът ще бъде върху индустриалния сектор, а именно производството на съоръжения за съхранение на енергия и промишлени стоки с чисти технологии, както и компоненти за новите чисти технологии. По този начин крайъгълен камък на Плана за справедлив преход за Стара Загора ще бъде предоставянето на стимули за привличане и създаване на големи предприятия, които да заместят икономическите дейности в региона, основани на въглищата.

Възобновяемите енергийни източници (фотоволтаици, вятър, зелен водород, геотермална енергия и биометан) и съоръженията за съхранение бяха определени като подходящ вид заместващо производство, което може да бъде разположено на мястото на настоящото производство на въглища или в непосредствена близост до него (напр. на мястото на рекултивирани земи от рудниците за лигнитни въглища), което може да запази местните характеристики на работната сила и моделите на придвижване и да запълни недостига на работни места, които не могат да бъдат осигурени от МСП. Това ново производство ще има и предимството да допринесе значително за широкомащабния енергиен преход в България, като осигури инфраструктура за съхранение и капацитет за чиста енергия.

Област Стара Загора е една от най-подходящите области за наземни фотоволтаични инсталации (с кумулативен технически потенциал за производство на ~ 15-20 GW), тъй като около 1/4 от площта на минния комплекс е рекултивирана и тези площи не влизат в конфликт със земеделски земи и защитени територии. Насърчаването на развитието на възобновяеми енергийни източници би могло да повиши инвеститорската привлекателност на България (включително на съответните засегнати райони) и да доведе до увеличаване на преките чуждестранни инвестиции. Мерките за насърчаване на ВЕИ и съхранението на енергия се допълват взаимно и целят да осигурят диверсификация на икономиката, да повишат заетостта и качеството на живот и да подкрепят целите за неутралност по отношение на климата. Също така, областта има потенциал да бъде един от водородните центрове на ЕС, произвеждащ зелен водород за топлинни процеси (отопление, производство на електроенергия, промишлени процеси и т.н.), както и за водородни клетки, генериращи електроенергия на борда на превозни средства или други устройства. Стара Загора вече е регистрирана като водеща инициатива за „Водороден хъб на ЕС“ и като водородна долина. **Икономиката, базирана на зелен водород, се разглежда като**

стратегически приоритет за преобразуването на регион Стара Загора. Очаква се да привлече инвестиции и по този начин да допринесе за синергичен ефект в региона: намаляване на въглеродните емисии; нарастване на регионалния БВП; създаване на привлекателни възможности за заетост и развитие на човешкия капитал.

Финансирането на този елемент от плана за справедлив преход ще даде възможност за най-ефективни и технологично обосновани интервенции в районите на въгледобив. Финансирането чрез ПВУ и трите стълба на Механизма за справедлив преход следва принципите за открит и конкурентен подбор. Също така се признава, че се очаква големите предприятия да играят значима роля в процеса на енергиен преход и индустриализация заедно с МСП.

Мерките, свързани с ВЕИ, ще бъдат допълнителен стимул за икономическата диверсификация чрез няколко интервенции по цялата верига на стойност. Например предприятията могат да се занимават с производство на електрическо оборудване за сектора на ВЕИ, като например производство на компоненти за решения за ВЕИ, по-специално за съхранение на енергия (например различни видове технологии за батерии, фотоволтаични панели, вятърни/водни турбини, термopомпи/топлинни помпи, биогаз, биомаса, в съответствие с Директивата за насърчаване енергията от възобновяеми източници) и уреди и устройства, оборудвани с фотоволтаични панели и други ВЕИ. Подкрепата за индустриалното приложение на ВЕИ може също така да допринесе за развитието на икономическите сектори и да бъде от полза за целите на неутралността на климата. Например агрофотоволтаиците могат да се използват за подпомагане на селскостопанските процеси (например чрез увеличаване на селскостопанските добиви в резултат на сянката, която слънчевите панели правят върху земеделските полета, захранване на помпени системи за вода за селскостопански цели и др.) Този вид агрофотоволтаични проекти следва да бъдат допълващо финансирани от ЕЗФРСР/ОСП, но също така ще доведат до намаляване на емисиите на парникови газове.

Що се отнася до резултатите, изпълнението на горепосочените мерки по ФСП се очаква да допринесат за постигането на следните три основни цели:

- прехвърляне на работни места към нови промишлени дейности от секторите в преход към тези с висок потенциал за създаване на БДС във връзка с решенията за ВЕИ, като например съхранението на енергия;
- Масивна рекултивация на минните обекти, включваща голям брой заети, като по този начин се създава незабавна алтернативна възможност за ангажиране на наличния персонал от мините и подходящи места за алтернативни инвестиции – фотоволтаични централи или индустриални обекти;
- Преминаване към други енергийни източници за намаляване на въглеродните емисии чрез фотоволтаична енергия, зелен водород, геотермална енергия, вятърна енергия или биометан.

Допълнителна информация за раздел 2.4. - Видове предвидени операции

Позоваване: член 11, параграф 2, буква ж)

- *вид на предвидените операции и очакваният им принос за облекчаване на въздействието на прехода*

Инициативите в плана за действие за преход са в рамките на три стълба, които отразяват предизвикателствата и нуждите за създаване на качествена и трайна заетост в област Стара

Загора. Те също така са в съответствие със стълбовете и принципите на ФСП, водещи до неутрална по отношение на климата икономика, опазване на околната среда и дългосрочна устойчивост.

Средствата от Фонда за справедлив преход, предвидени за региона на Стара Загора възлизат на 936 млн.евро.

- **Стълб 1 - Индустрия за устойчиви енергийни решения** - подкрепя мерки, насърчаващи разработването и прилагането на нови устойчиви енергийни решения в съответствие с целите на прехода към неутралност по отношение на климата и икономическата диверсификация/създаването на работни места.
- **Стълб 2 - Социална подкрепа и подкрепа за заетостта** - подкрепя социалния преход и подпомага работниците и предприемачеството. Това включва и подкрепа на центрове за Професионално образование и обучение (ПОО), които да осигурят процеса на квалификация и кариерно развитие на съществуващата работна сила и преминаването към алтернативни, по-добри работни места.
- **Стълб 3 - Разнообразяване на местната икономика** - подкрепя икономическата диверсификация, развитието на нови икономически сектори, създаването на нови работни места, стартирането и развитието на предприятия, включително научноизследователска и развойна дейност, с цел преминаване към нови работни места след постепенното прекратяване на секторите, свързани с минното дело и енергията от въглища и създаването на регионални транспортни връзки за бъдещото развитие на икономиката.
- **Хоризонталният приоритет е** насочен към повишаване на техническия капацитет на бенефициентите, за да се подобри качеството и процентът на одобрение на проектите за кандидатстване.

СТЪЛБ 1 - ИНДУСТРИЯ ЗА УСТОЙЧИВИ ЕНЕРГИЙНИ РЕШЕНИЯ

1. Рекултивация на минните терени

Възстановяване на нарушените от минната дейност терени, при спазване принципа "замърсителят плаща" (извън обхвата на дейностите, ангажимент на концесионера) и подготовката им за алтернативни икономически дейности (развитие на индустриални/логистични зони, изграждане на мощности за ВЕИ). В дейността ще бъде ангажирана пряко засегнатата работна сила поради специфичната квалификация и умения, които притежава. Терените не представляват никаква друга форма на екологични щети, за които националното законодателство би предвидило отговорност на операторите (минните компании).

Рекултивацията на кариерите за лигнитни въглища изисква спазване на националните и европейски екологични изисквания, рекултивацията и възстановяването на територията трябва да се извършват с ресурса от наличен квалифициран персонал, тежко минно оборудване и технологична механизация. Освен това, процесът на преустановяване и прекратяване на минната дейност трябва да се планира и извършва в съответствие с минно-технологичните изисквания и норми, на които се подчинява този вид технология при открито разработване на находища на полезни изкопаеми.

Вследствие на гореизложеното, рекултивацията на кариерите за лигнитни въглища, изисква умения, сходни с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници, както

и управляване на текущите дейности по добив на въглища паралелно с рекултивацията и планиране и подготовка на освободените терени за по-нататъшни промишлени дейности. Освен това съществуващите планове за рекултивация на въглищни мини не отразяват нито по-ранното от планираното затваряне на въглищните мини, нито нуждите от новопланирани индустриални приложения на територията на кариерите. Необходимо е актуализиране на производствената програма на настоящия концесионер - ММИ и планиране на мерките, произтичащи от затихване на минните дейности и подготовката на инфраструктура за нови промишлени дейности. Ще бъде извършен независим финансов одит за определяне на необходимите средства за ускореното възстановяване и промяна на предназначението на терените и правилното разпределение между отговорностите по концесионен договор при спазване на принципа „замърсителят плаща“. Ще бъдат извършени дейности по планиране и подготовка (*подготвителни дейности на терени за нови икономически дейности*), включително развитие и изграждане на инфраструктура, която да е подходяща за нови промишлени дейности, което изисква предварителна подготовка, предпроектни проучвания и проектиране. Те ще вземат предвид екологичните аспекти в процеса на закриване, но също така ще бъдат приведени в съответствие с плановите за използване на земята за добиване на нови ВЕИ източници и нови промишлени дейности.

Мярката ще включва дейности за подобряване на рекултивирани земи за специфични икономически дейности, като например развитие на индустриални зони и изграждане на мощности за ВЕИ като надграждане на законовите задължения на концесионерите за рекултивация.

Предвиждат се проекти за промяна на предназначението, обхващащи набор от опции, включително базирани на природата решения (виж Анекс 3 за детайли относно принципа замърсителят плаща). Затварянето на мини може да предостави възможност за по-добро интегриране на плановите за преустройство и промяна на предназначението, така че да са приведени в съответствие с обществените, дългосрочни пространствени и икономически интереси за развитие.

2. Схема за подпомагане на създаването на вериги на добавена стойност, базирани на зелен водород

Целта е да се привлекат големи инвеститори в областта на производството, да се осигури алтернативна заетост и да се гарантира енергийният преход на България. Очаква се инвеститорите да създадат мащабни местни производствени мощности за производство на електролизьорни системи, горивни клетки, станции за зареждане на зелен водород, задвижващи системи, базирани на горивни клетки, софтуерни системи и/или компоненти и др. Такива предприятия могат да играят ролята на стратегически инвестиции за останалата част от региона и да генерират преки и непреки ползи за заетостта. Очаква се те да изискват умения, тясно свързани с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници. Подкрепата ще се предоставя на открита и конкурентна основа. Тя може да включва както подкрепа за оперативни, така и за капиталови разходи. Подкрепата за оперативни разходи ще бъде приоритизирана, за да се осигури възможно най-голям ефект върху устойчивата заетост. Предвижда се да включва целево обучение за преквалификация и повишаване на квалификацията на работници, които преди това са били ангажирани в дейностите по въгледобива и минното дело. Подобни мерки допълват широкомащабното инсталиране на ВЕИ извън мрежата (особено фотоволтаици) и електролизьорни системи за производство на зелен водород, както и мащабните поръчки

на системи за съхранение на енергия, което предоставя значителни стимули за създаване на местен производствен капацитет за доставка първо в страната, а след това и за износ, за да се отговори на прогнозирания висок ръст на търсенето на системи за съхранение на енергия за по-широкия регион и в целия ЕС. Въз основа на търговски договори зеленият водород, произведен в района, може да бъде „изнасян“ в полза на потребителите в България, ЕС и по-широкия регион.

3. Подкрепа за създаването на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии)

Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения в областта на чистите технологии, които ще са лицето на трансформацията на региона. Такива решения използват уменията на работната сила, която е най-пряко засегната от прехода. Ще се предоставя и насърчава подкрепа за специализация в подсектори, описани в т. 2 по-горе. Подкрепата ще бъде насочена към големи предприятия, МСП и стартиращи предприятия. Предвидените допустими разходи включват създаването на вътрешна техническа инфраструктура, както и на социални и административни съоръжения. По-специално, подкрепата може да бъде насочена към съоръжения за местно производство и съхранение на електроенергия (включително индустриални паркове с нулеви емисии), центрове за работа в мрежа, бизнес инкубатори, цифровизация. Конкретните реализации на тази мярка могат да включват създаването на нов индустриален парк в комплекс „Марица Изток“, подкрепа за развитието на съществуващи индустриални паркове в близост до Стара Загора и/или превръщането на територията на летище Стара Загора в логистичен и индустриален парк с нулеви емисии и свързване с районите на Раднево и Гълъбово, където е разположена по-голямата част от енергийната инфраструктура. Подобряването на прилежащата пътна инфраструктура (Коридор №9 на ЕС, финансиран от ОП „Транспорт“) ще допринесе за развитието на индустриалната зона.

Освен това могат да бъдат приложени следните мерки:

- Подпомагане развитието на електронни публични услуги и увеличаване на достъпа до тях за бизнеса и гражданите;
- Изграждане на визия с план за действие за популяризиране на общините като добро място за правене на бизнес;
- Подкрепа за разработване на пакет от стимули за инвеститорите на територията на административната област (напр. данъчни облекчения и др.);
- Подкрепа за дейности, насочени към насърчаване на конкурентното предимство на сферата и конкретни стимули за потенциални инвеститори;
- Подкрепа за изграждане на капацитет в териториалните администрации по въпроси, свързани с прехода към климатична неутралност и за придобиване на специфични технически умения под формата на обучения, методическа подкрепа, обмен на добри практики; инвестиции в укрепване на кръговата икономика, включително чрез предотвратяване и намаляване на отпадъците, ефективно използване на ресурсите, повторна употреба, ремонт и рециклиране.

За да се осигури по-добра свързаност при евентуално създаване на нови индустриални зони, от съществено значение ще бъде изграждането на добре функционираща транспортна система, за по-добра транспортна достъпност до пазарите на труда,

обществените услуги, както и за подобряване на мобилността на жителите и развитие на екологичен обществен транспорт. Тук могат да бъдат включени операции, като например:

- закупуване на автобусен парк с нулеви емисии за градски и междуобщински връзки с необходимата инфраструктура;
- инвестиции в развитието на обществения транспорт, включително проекти за интегриране на обществения транспорт и подобряване на пътничкопотоците;
- развитие на инфраструктура за немоторизирано движение, включително развитие на велосипедни маршрути или градски велосипедни системи.

4. Схема за подпомагане на фотоволтаични паркове с електролизьорни и/или системи за съхранение на енергия

Тази мярка ще подпомогне декарбонизацията на енергийния сектор в страната, като в същото време ще има за цел да превърне приоритетно комплекса „Марица Изток“ в екологичен производител на енергия, като същевременно запази ключовата му роля в производството на енергия за страната. Целта е да се използват уникални активи по отношение на консолидираната собственост върху мащабни нарушени терени от рекултивирани кариерни площи, подходящи например за инсталации за слънчева енергия, соларни системи за централно отопление, соларни технологии за производство на топлинна енергия. Допустимите разходи потенциално ще покриват спомагателна инфраструктура, като например изграждане на мрежа за пренос и съхранение на енергия, както и недвижими имоти. Ще бъдат финансирани и пилотни проекти за виртуални електроцентрали и високотехнологични структури, особено пилотни и демонстрационни проекти със силно социално въздействие и подкрепящи трансформация на поведението. Очаква се въздействието върху заетостта да обхване както етапа на строителство, така и етапа на поддръжка, както и да обучи работници за разработване на проекти за ВЕИ, съхранение на енергия и зелен водород в други части на региона и страната. Тази мярка допълва горепосочената мярка за рекултивация на кариерите за лигнитни въглища, както и мерките за насърчаване на ВЕИ и създаване на пътна карта за водорода, както е предвидено в други фондове на ЕС, които ще подпомогнат декарбонизацията на някои отрасли с интензивно използване на изкопаеми горива, като например отоплението, транспорта, металургията и производството на торове. Фотоволтаичните системи могат да бъдат инсталирани приоритетно върху рекултивирани терени. Схемата ще е отворена и за големи предприятия.

5. Схема за подпомагане на използването на зелен водород

Подкрепата ще бъде насочена към използването на зелен водород като средство за производство и съхранение на енергия, топлинен и/или химичен агент, което се очаква да привлече инвестиции от напреднали и високотехнологични индустрии от „трудни за намаляване сектори“.

Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, оползотворяване, съхранение и доставка на зелен водород в съответствие със Стратегията за използването на водорода за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер,

изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Схемата ще е отворена и към големи предприятия. Примерен интегриран широкомащабен проект по тази схема е проектното предложение на B-Lion за Зелена водородна долина, представено и обсъдено с Hydrogen Europe.

6. Подкрепа за производството, разпределението и оползотворяването на биометан, производството на енергия от растителна биомаса и производството на енергия от вятърни турбини

Биометанът и биомасата следва да се използва като алтернативно гориво с ниски емисии и създаващо работни места, на базата на органични остатъци - за промишлени цели. Биометанът и биомасата ще отговарят на критериите за устойчивост на региона, определени в Директива (ЕО) 2018/2001 относно насърчаването на използването на енергия от възобновяеми източници. Спазването на критериите за устойчивост подлежи на доказване от страна на кандидатите по схемата за подпомагане.

Схемата ще подпомага намаляването на емисиите на парникови газове. Обхватът на операцията ще изключи селскостопански остатъци и/или селскостопански отпадъци.

Производството на енергия от вятърни турбини ще се използва като алтернативна енергия с ниски емисии и като източник на работни места. Схемата ще подпомогне намаляването на емисиите на парникови газове и ще допринесе за декарбонизацията на местната икономика. Ще е отворена и за големи предприятия.

СТЪЛБ 2 - СОЦИАЛНА ПОДКРЕПА И ПОДКРЕПА ЗА ЗАЕТОСТТА

7. Картографиране на уменията на засегнатата работна сила (виж Анекс 4)

Не е направена подробна оценка на уменията и компетенциите на съществуващия персонал на ТЕЦ-овете и въглищните мини, но се счита за много важна за успешното моделиране на мерките за преквалификация и повишаване на квалификацията на засегнатата работна сила в трите региона. Тази дейност ще се реализира на два етапа:

1. Фаза на програмиране

Министерството на енергетиката, в тясно сътрудничество с отговорните министерства, синдикатите, бизнеса и ключови местни заинтересовани страни, в началото на 2023 г. разработи Пътна карта за картографиране на уменията и потенциала за развитие, повишаване на квалификацията и преквалификация на засегнатата работна сила от процеса на преход. Пътната карта е одобрена през м. май 2023 г.

2. Фаза на изпълнение

Тази фаза включва работа на терен за картографиране на уменията и потенциал за развитие на работниците.

Дейността се извършва от способни и опитни професионални организации след конкурентен процес на възлагане, като в духа на прозрачност организациите ще докладват резултатите от своята работа пред представителен орган с множество заинтересовани страни, включително регионално и национално представени субекти като Института за

устойчив преход и развитие - създаден с Решение на Министерски съвет през 2021 г., който включва голям брой представители, като публични и местни власти, социални партньори, индустрия, академични среди, неправителствени организации.

Обученията за квалификацията и кариерна подкрепа ще се базира на резултатите от картографирането на уменията.

Резултатите ще отразяват регионалните специфики и предложените мерки ще бъдат съобразени с конкретните нужди и потенциал на област Стара Загора.

Част от изпълнението на тази дейност ще бъде финансирано от Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027. Проектът се очаква да стартира в началото на 2024 г. и да продължи 1 година. В рамките на него ще бъдат изпълнени следните дейности:

1. Усъвършенстване на методологията за прогнозиране и изготвяне на прогнози за развитието на пазара на труда.
2. Изготвяне на оценки на нетния ефект от активната политика на пазара на труда, вкл. разширяване обхвата на последващата оценка на активната политика на пазара на труда.
3. Повишаване на капацитета и експертизата на служители, работещи в сферата на пазара на труда.
4. Осъществяване на проучване за идентифициране и картографиране на наличните умения и нагласите за развитие на 15 000 заети лица в ТЕЦ и въглищните мини в областите Стара Загора, Кюстендил и Перник, от които 12 200 заети лица в област Стара Загора.

В рамките на операцията по ТПСР ще бъдат използвани разработените в рамките на проекта по ПРПР анализи и методологии, за да се разшири обхвата на проучванията. Проучванията, финансирани от ФСП, ще обхванат 30 000 души – косвено засегнати от прехода лица (членове на семействата на заети лица в ТЕЦ и въглищните мини, както и работещи в свързаните индустрии) в областите Стара Загора, Кюстендил и Перник, от които 24 200 косвено засегнати лица в област Стара Загора.

8. Преквалификация и повишаване на квалификацията

Предвижда се преквалификация и повишаване на квалификацията на работниците за новите работни места, включително обучения на работното място, вкл. компенсация за служители в периода на обучение докато все още работят при настоящи/преходни/нови работодатели, с намерение да се преместят на нови зелени работни места, кариерно консултиране и услуги за подпомагане на намирането на работа, както и предприемачески умения. Мерките са насочени и за групите в неравностойно положение и младежите.

По-конкретно, ще бъде осигурено обучение в областта на чистата енергия и енергийната ефективност, вкл. свързано с фотоволтаични панели, електрическо оборудване и части за фотоволтаични панели, кабели, инвертори, метални рамки за фотоволтаични системи, хидролизатори за водород, допълнително оборудване за водороден газ, геотермално

оборудване - тръби, вентили, автоматика и др., оборудване за системи за съхранение на електрическа енергия, инструменти и резервни части.

Тъй като водородната икономика ще бъде стратегическа инвестиция в региона на Стара Загора, се предвижда специално обучение по безопасност и здраве, фокусирано върху водородната икономика.

Запазване и повишаване на квалификацията на съществуващата работна сила и стимулиране на прехода на ново-квалифицираните работници към друга работа, чрез обучения, основани на търсенето (включително на работното място), за дейности в сектори с потенциал за растеж и професии, свързани с прехода към новите индустрии.

Ще бъде предоставяна подкрепа за обучения на персонал за настоящ/преходен/нов работодател.

9. Мерки за енергийна ефективност и ВЕИ, вкл. справяне с енергийната бедност

Мярката ще подкрепи енергийна ефективност в жилищни сгради с акцент върху енергийно бедните домакинства и уязвимите потребители на енергия с оглед справяне с енергийната бедност. Това включва саниране на сгради, внедряване на възобновяеми енергийни източници в съществуващи сгради, отоплителни и климатични инсталации. Такива мерки ще смекчат въздействието на процеса на преход чрез облекчаване на натиска върху нарастващите енергийни разходи и ще запълнят произтичащите пропуски в производството на енергия чрез комбинация от интервенции за енергийна ефективност и използване на ВЕИ. Интервенциите за енергийна ефективност ще допринесат за намаляване на потреблението на енергия, като по този начин ще допринесат за намаляване на въглеродния отпечатък в региона.

Настоящата мярка е в съответствие с ПВУ, съгласно който дефиницията за енергийна бедност ще бъде включена в националното законодателство за целите на приоритетно третиране на обхванатите от дефиницията лица при изпълнението на мерки и проекти за повишаване на енергийната ефективност и развитие на ВЕИ.

Инвестициите в геотермална енергия за отопление и охлаждане могат да бъдат предвидени след оценка на геотермалния потенциал на отделните общини (напр. Гълъбово).

10. Схема за подпомагане на потребители на собствена електрическа енергия от възобновяеми източници и общности за възобновяема енергия

По тази операция може да се предоставя подкрепа за:

- домакинствата при инсталиране на инсталации за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници, съвместно със съоръжения за съхранение на електрическа енергия ако е приложимо, с цел превръщането им в потребители на собствена електрическа енергия от възобновяеми източници (по смисъла на ЗЕВИ); и
- създаването на общности за възобновяема енергия (по смисъла на Директиви 2018/2001 и 2019/944), които да произвеждат, потребяват, съхраняват излишните количества енергия от възобновяеми източници, както и да споделят и/или търгуват в рамките на общността за възобновяема енергия енергията, произведена от инсталации, притежавани от общността за възобновяема енергия.

Ползите от включването на подобен тип операция са следните:

- Средство за борба с енергийната бедност и увеличаване на автономността в производството и потреблението на енергия;
- Намаляване на потреблението на енергия и вредните емисии от изгарянето на изкопаеми горива и дърва за домакинствата (парникови емисии и замърсители на въздуха);
- Възможност за наемане на преквалифицирани монтажници на ВЕИ мощности, както и работна ръка по поддръжката, в краткосрочен и дългосрочен план;
- Конкретни резултати в краткосрочен план: по-ниски сметки за енергия за бенефициентите;
- Конкретни резултати в дългосрочен план: възможност за ползи от обединението на производители и др. сходни в енергийни общности, както и на потребители, производители и други заинтересовани страни в енергийните общности;
- Намаляване на тежестта върху електрическата мрежа и децентрализация на съществуващите доставчици, което води до икономическа и инфраструктурна устойчивост;
- Продължаване на традициите на развитие на сектор енергетика в региона.

Общностите за възобновяема енергия могат да се превърнат в основа за създаване на местна кръгова икономика, за „умни“ местни енергийни пазари, от които членовете на общността могат да получават енергия на предвидима, стабилна и справедлива цена.

Извън инвестициите по ФСП в бъдеще е предпоставка дружествата на територията на енергийната общност да се превърнат в производител и дори доставчик на енергия и други услуги, приходите от които да се връщат на членовете на общността или да се инвестират в изолация на сгради, енергийна ефективност, устойчива мобилност.

Инвестициите могат да бъдат съпроводени и от мерки за капацитет и експертно знание по места, включително:

- Възможност за обучение и квалификация по теми като сметките за енергия, енергийна ефективност, автономно производство на енергия от възобновяеми източници, устойчиви практики в ежедневието, демократични форми на организация на общността и др.;
- Потенциал за развитие на гражданското общество в региона чрез включване на членовете на общността във вземането на решения, засилено сътрудничество с местните власти за общополезни решения.

В рамките на операцията могат да бъдат извършвани и обследвания на потенциала на сградите и съоръжения от региона за намалено потребление и производство на слънчева енергия и др. възобновяема енергия. Това включва например извършване на мащабно заснемане на градските съответните територии от въздуха и определяне на възможният брой слънчеви панели, които могат да се поставят върху конкретна сграда.

СТЪЛБ 3 - РАЗНООБРАЗЯВАНЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

11. Диверсификация и адаптиране на предприятията към икономическия преход

Целенасочена подкрепа за местните предприятия с цел адаптиране към техните нужди и ниво на развитие. Фокусът е върху това да се гарантира, че компаниите могат да се адаптират и интегрират във веригата на стойността на новите икономически дейности, посочени по-горе. Следователно целта е да се подкрепи заетостта в региона, който е

засегнат косвено от прехода. Подкрепата може да включва подкрепа за закупуване на ново оборудване и осигуряване на специализирано обучение на персонала, както и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност, както и подкрепа за цифровизацията на предприятията. Фокусът ще бъде насочен към сектори, определени като приоритетни за региона, като мехатроника, химическа промишленост, селско стопанство, промишлени ИКТ решения, производство на електрически компоненти и чиста енергия. Не на последно място, мярката ще позволи и интелигентна и устойчива местна мобилност.

12. Подкрепа за научни изследвания и иновации за предприятия

Мярката ще подкрепя научноизследователските и развойни дейности в МСП, свързани с тяхната продуктова специализация по отношение на кръговата и неутралната по отношение на климата икономика.

Тази мярка включва също подкрепа за сътрудничеството между академичните среди и бизнеса, включително чрез иновативни технологични центрове, които ще осигурят благоприятна среда за привличане на изследователи и кариерно развитие, както и първокласна инфраструктура за укрепване и надграждане на експертния опит и способностите за разработване на висококачествени научни резултати и превръщането им в иновативни продукти, системи и услуги. Тези центрове ще предоставят и целенасочена подкрепа за развитието на научноизследователската и развойната дейност в стартъпи и за подпомагане на пазарната реализация на техните изследвания, включително чрез регистрация на интелектуална собственост и развитие на екосистема (насърчаване на предприемачеството, консултантски услуги и бизнес инкубатори).

ХОРИЗОНТАЛЕН СТЬЛБ: ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

Техническа помощ ще бъде налична за:

- 1) МРРБ като управляващ орган (УО) на ПРР 2021-2027 г. за ефективното управление и използване на ФСП
- 2) Министерство на енергетиката в своята координираща роля в изпълнението на териториалните планове за справедлив преход
- 3) Социалните партньори в качеството им на ключови заинтересовани страни и сътрудници

Индикативен неизчерпателен списък на допустимите дейности/мерки, включително за управление, мониторинг, оценка, визуализация и комуникация:

- Организиране на периодично обучение на персонала на заинтересованите страни, като работни срещи, учебни пътувания и семинари, насочени към обмен на опит и добри практики; Техническа помощ / консултантски услуги / специализирана експертиза от външни организации / експерти в отговор на специфичните нужди на бенефициентите;
- Изследвания, предпроектни проучвания, проучвания на потенциала на МСП на областно ниво, други анализи и др. и набор от проекти, свързани с процеса на преход;

- Подкрепа за добре функциониращ правителствен механизъм и ключови заинтересовани страни за улесняване на прехода към неутрална по отношение на климата икономика (напр. агенции за регионално развитие);
- Обучения за местна/регионална администрация с цел проектиране и изпълнение на проекти за справедлив преход;
- Информационни дни, организирани с подкрепата на социалните партньори в засегнатите региони, за да се гарантира, че темите за енергийния преход са задълбочено комуникирани с местните общности и да се гарантира тяхната ангажираност в процеса.

Позоваване: член 11, параграф 2, буква з)

Да се попълни само ако се предоставя подкрепа за производствени инвестиции в предприятия, различни от МСП:

- индикативен списък на операциите и предприятията, които ще бъдат подкрепени, и за всяко от тях обосновка на необходимостта от такава подкрепа чрез анализ на различията, показващ, че очакваните загуби на работни места ще надхвърлят очаквания брой създадени работни места при липса на инвестиции

Както бе представено по-горе, Стара Загора ще бъде регионът, който ще бъде най-силно засегнат от прехода към нисковъглеродна икономика. Сегашният икономически модел зависи от приноса на големите предприятия, а именно мините и няколко ТЕЦ, по отношение на добавената стойност, заплатите и заетостта в региона. Според Икономическия годишник на област Стара Загора - 2023 г. в област Стара Загора има 59 големи предприятия, в които работят 35 012 души.

Броят и добавената стойност на големите предприятия в този регион предопределя тяхната значима роля в процеса на преход. Направеният анализ на пропуските показва лимита на МСП да поемат служителите, които евентуално могат да загубят работата си поради прехода и от друга страна да създадат достатъчно потенциал за бъдещото икономическо развитие на региона. Следователно големите предприятия се считат за гръбнакът за преход, базиран на активи, докато МСП ще поемат ефекта на преливане.

Като се има предвид дълбокото въздействие върху работните места, което може да се очаква още до 2026 г. (вж. раздел 2.1), е абсолютно необходимо като изключение да се позволи подкрепа за големите предприятия от страна на ФСП.

Анализ на пропуските

В съответствие с Работен документ на ЕК (2021) 275 окончателен, в този раздел се представя анализ на разликата между очакваните загуби на работни места и потенциалното създаване на работни места без подкрепа за големите предприятия. Избраната методология, в съответствие с предоставените насоки, се основава на историческите данни за създаването на работни места от МСП на територията. В таблицата по-долу е представен анализът на МСП в област Стара Загора по отношение на общия ръст на заетостта и средногодишния потенциал за заетост от нови МСП за два периода - в дългосрочен план (2010-2019 г.) и в средносрочен план (2015-2019 г.) преди COVID-19. В таблицата са очертани тенденциите в заетостта, които показват потенциала на МСП за създаване на работни места. След това той е сравнен с потенциалния диапазон на потенциалните загуби на работни места поради прехода, изчислен по-горе в раздел 2.1, където е представена конкретна обосновка.

Анализ на генерирането на заетост от МСП в област Стара Загора

Период	Средна заетост на година	Среден годишен темп на растеж на заетостта	Средна годишна заетост за едно МСП	Общ брой създаден и МСП	Среден брой създаден и МСП на година	Общ ръст на заетостта	Темп на растеж на заетостта
2010-2019	58,104	3.41%	4.62	9,337	934	17,338	35.07%
2015-2019	63,798	3.09%	4.16	5,547	1,109	7,598	12.84%
2019-2020	61,713	-7.59%	-	-	-	-5,067	-7.59%

Източник: Икономически годишник на област Стара Загора за 2021 г., анализ на PwC

Както бе показано по-горе, съществува значителен потенциал за увеличаване на заетостта чрез МСП. Въпреки това за сравним четиригодишен период (2015-2019 г.) емпиричните данни сочат, че около 7500 работни места са били създадени от МСП. Това трябва да бъде съпоставено с повече от 12 000 работни места, които се очаква да бъдат засегнати. Следователно при липсата на каквито и да било мерки, освен подкрепа за МСП, е вероятно да остане недостиг от между една трета и една втора от засегнатите работни места. Ето защо това дава сериозни основания за подкрепа на големите предприятия, която е необходима за подпомагане на създаването на работни места в област Стара Загора.

Предвидени операции

ТПСП трябва да докаже, че такива продуктивни инвестиции в предприятия, различни от МСП, кумулативно изпълняват следните 4 условия: 1. Необходими са за изпълнението на ТПСР; 2. Допринасят за прехода към неутрална по отношение на климата икономика до 2050 г. и за свързаните с това екологични цели; 3. Подкрепата е необходима за създаване на работни места в определената територия; 4. Не водят до преместване, както се изисква съгласно чл. 66 от Регламент 1060/2021.

Предвидените операции се планира да допълват профила на уменията в региона, да осигуряват значителен и непосредствен принос за създаването на работни места и да допринасят за прехода към неутрална по отношение на климата икономика до 2050 г.

По този начин ще бъде постигнато бързото създаване на голям брой работни места в региона, като същевременно се полагат основите за бъдещо развитие на капацитета за ВЕИ в региона и в страната. По-специално, изискваните умения в голяма степен допълват профила на уменията на работната сила в региона, по-специално на служителите в минната индустрия.

Освен това привличането на голям производствен капацитет във веригата на добавена стойност на водорода може да послужи като основен инвеститор, който да позволи развитието на местен индустриален парк, структуриран около чистите технологии. Поради това подкрепата за производствени инвестиции за големите предприятия е оправдана въз основа на необходимостта, доказана от анализа на пропуските, както и въз основа на осигуряването на база за реализиране на средносрочните мерки, предвидени по-горе.

Списък по чл. 11 (2), б. "з" от Регламент (ЕС) 2021/1056

Министерството на енергетиката публикува отворена и прозрачна покана за заявяване на интерес от страна на големи предприятия с оглед съставяне на индикативен списък с операции и предприятия по чл. 11, т. 2, б. „з“ от Регламента за създаване на Фонда за справедлив преход, включващ области на инвестиции и въздействие върху заетостта.

До обявения краен срок - 06.11.2023 г. са получени следните инвестиционни намерения, които са индикативни и необвързващи, както за държавата, така и за фирмите, заявили интерес. Посочените стойности на инвестициите са прогнозни и отразяват намеренията на компаниите за инвестиране в региона на Стара Загора, като по никакъв начин не са ангажиращи за възможността или размера на финансиране от Фонда за справедлив преход.

Получени са инвестиционни намерения за инвестиции във ВЕИ, внедряване на технологии в системи и инфраструктури за чиста енергия, съхранение на енергия, повишаване на квалификацията и уменията, създаването на нови предприятия с нови работни места, икономическа диверсификация.

Присъствието на фирмите в индикативния списък не осигурява финансиране и не води до каквото и да било предимство. Същевременно, на базата на предварителен преглед и получени от страна на ЕК коментари някои от получените индикативни и необвързващи намерения не са включени в таблицата по-долу, като несъответстващи на Регламента за Фонда за справедлив преход.

Индикативен списък на операциите и предприятията, в съответствие с чл. 11, т. 2, б. „з“ от Регламента за създаване на Фонда за справедлив преход, е представен в Анекс 5.

Всички проекти, финансирани със средства от Фонда за справедлив преход, ще бъдат избирани в резултат на открити, прозрачни и конкурентни процедури отворени за всички големи предприятия. Средствата по ФСП, които се предоставят за производствени инвестиции в предприятия, различни от МСП, ще бъдат в размер до 201 милиона евро, в направлени спестяване на енергия и ЕЕ, инсталации за ВЕИ проекти, съхранение на енергия, зелен водород, диверсификация на икономиката.

Информацията в таблицата е получена от компаниите, представили инвестиционни намерения в рамките на обявената покана за заявяване на интерес от страна на големи предприятия с оглед съставяне на списъка по чл. 11, т. 2, б. „з“ от Регламента за създаване на Фонда за справедлив преход.

Следва да се има предвид, че това ще бъде предмет на оценка в рамките на бъдещите покани за кандидатстване за предоставяне на финансиране по ФСП в съответствие с неговите критерии за допустимост. В рамките на настоящата покана за заявяване на интерес не се извършва подбор на проектите, тъй като не се предоставя финансиране, а списъкът е индикативен по смисъла на Регламента за ФСП.

Позоваване: член 11, параграф 2, буква й)

- синергии и допълняемост на предвидените операции с други съответни програми на Съюза по цел „Инвестиции за работни места и растеж“ (подкрепа на процеса на преход), други финансови инструменти (Модернизационния фонд на Съюза за търговия с емисии) за посрещане на установените нужди за развитие

Сълб 1 –Индустрия за устойчиви енергийни решения:

Национален план за възстановяване и устойчивост – НПВУ

Докато НПВУ ще подкрепя инвестиции във водеща инфраструктура извън промишлените паркове и зони (пътища, електричество, вода и канализация) и частично в тях (едни и същи видове инвестиции), за да се осигури свързаност, ФСП ще се намеси на територията на парковете и зоните, подкрепяйки всякакъв тип инфраструктурни инвестиции, необходими за допълване на инвестициите по НПВУ. Инвестициите от ФСП няма да се ограничават само до основната инфраструктура (паркове и алеи) и производствени сгради, но могат да подкрепят и всички други видове мерки, допустими за финансиране. Проекти, получаващи подкрепа по НПВУ, могат да получат допълнителна подкрепа от ФСП (за допълнителни мерки, които не се подкрепят по НПВУ).

НПВУ допълва ФСП в подкрепата за изграждането на ВЕИ и инсталации за съхранение на енергия, за да отговори на нуждите на енергийния преход и съответното преминаване към ВЕИ, както и в подкрепа на трансформацията на електропреносната мрежа за увеличаване на навлизането на възобновяеми енергийни източници. НПВУ също така разглежда мерки за намаляване на административната тежест и предоставяне на стимули за използване на ВЕИ (т.е. Националният фонд за декарбонизация). Инвестициите в НПВУ са като цяло широкомащабни, докато ТПСР се фокусират върху пилотно използване на ВЕИ и подкрепа за сектора на чистата енергия и развитието на неговата верига на стойността в засегнатите територии. Освен това целта, залегнала в НПВУ за ВЕИ, няма да бъде постигната с наличното финансиране в ПВУ за ВЕИ, водород, т.е. НПВУ поставя като цяло по-амбициозна цел от ключовите инвестиционни етапи, предмет на подкрепа, които трябва да бъдат постигнати (3,5 GW нови ВЕИ до 2026 г., като 1,4 ВЕИ с инсталирани на същото място батерии, подкрепени по инвестиционна схема на НПВУ). Следователно наличното финансиране от ФСП ще допълни усилията на ПВУ, за да се сведе до минимум пропуските за постигане на целта за ВЕИ. Освен това има ясно разграничение на допустимостта на разходите. По отношение на ВЕИ и съхранението, МВУ ще финансира само разходите за батерии в комбинирани проекти на ВЕИ и батерии. Финансирането от ФСП е предвидено за фотоволтаични паркове, спомагателна инфраструктура и съхранение.

Инвестиция 9 на НПВУ е насочена към една от идентифицираните бариери пред развитието на ВЕИ сектора в България – геотермалния енергиен потенциал. Инвестицията предвижда изследователска дейност и пилотен проект за производство на топлинна и електрическа енергия от геотермална енергия, което ще даде началото на развитието на геотермалния сектор в страната. Съгласно ТПСР на Кюстендил, Дейност 7 е допълнение към ПВУ, доколкото ще бъдат използвани резултатите от проучването и има за цел да финансира използването на геотермална енергия за производство, селско стопанство и производство на енергия/централно отопление.

Реформа 7 на компонента е фокусирана върху регулаторната рамка, необходима за улесняване на развитието на водородните технологии, и е ключова предпоставка за постигане на целите на Зелената сделка и декарбонизацията на икономиката. НПВУ допълва ФСП в подкрепата за пилотни проекти за развитие, позволяващи въвеждането на зелен водород с приложение в промишленото производство, както и за бъдещата им употреба в транспорта и производството на електроенергия и топлина. Само малки

демонстрационни проекти ще бъдат финансирани по ПВУ, докато от ФСП ще бъдат допустими по-мощни проекти и ще се дава приоритет на интегрирани проекти (производство и използване).

- **Програма „Развитие на регионите“ - ПРР 2021-2027**

И двата приоритета 1 и 2 на ПРР включват пътна инфраструктура, която осигурява пряка допълняемост на ТПСР. Транспортната свързаност е ключов фактор за развитието на промишлените паркове и повишаването на тяхната привлекателност за инвеститорите, следователно ПРР може да подпомогне изграждането на пътища (извън мрежата TEN-T), които свързват потенциални индустриални паркове с главната пътна мрежа на България.

ПРР 2021-2027 включва дейности като обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на градския обществен транспорт (зарядни станции), както и закупуване на нов, екологичен подвижен състав за градски транспорт. Тези мерки за устойчива мобилност ще допълнят мерките за устойчива мобилност, предвидени в ТПСР, и ще подобрят достъпа на работната сила до бъдещите индустриални паркове по неутрален по отношение на климата начин.

ПРР 2021-2027 осигурява допълняемост на ФСП чрез финансиране на пътна инфраструктура за пътища извън мрежата TEN-T, като по този начин подобрява регионалната транспортна свързаност и трудовата мобилност.

- **Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ (ПНИИДИТ)**

Ще бъде подкрепено създаването на първата в България малка водородна долина в Стара Загора. Инициативата се реализира със средства по ПНИИДИТ 2021-2027 г., с финансовата подкрепа на съвместното европейско партньорство „Чист водород“ и с частни инвестиции. Изграждането на водородна долина е ключово и ще демонстрира широк спектър от приложения, при които водородът може да подобри качеството на живот на гражданите, да бъде фактор за намаляване на емисиите на CO₂, които замърсяват въздуха, да защити бизнес модел, при който зеленият водород има конкурентна цена. Реализацията на проекта ще има ролята на трамплин – ще ни позиционира на европейската и световната карта на водородните долини и ще подпомогне реализацията на мощни инвестиционни проекти в региона.

Столб 2 – Социална подкрепа и подкрепа за заетостта

- **Програма „Образование“ - ПО 2021-2027**

Програма „Образование“ предвижда мерки за въвеждане на гъвкави модулни учебни планове и програми по професии с цел отчитане на реалните нужди на пазара на труда и въвеждане на гъвкави пътища за реинтеграция в професионално образование или обучение съвместно с работодателите, включително чрез задочно, вечерно и дистанционно обучение.

ТПСР подпомагат качеството на образованието и неговата адекватност на пазара на труда в засегнатите територии. Такава подкрепа е обвързана с нуждите от развитие на прехода (вкл. активно участие на заинтересованите страни – напр. партньорства със синдикати, НПО, изследователски организации). Това включва: извършване на дейности в областта на

предвиждането на уменията, картографиране на компетенциите за нуждите от обучение на засегнатите уязвими групи във връзка с въвеждането на нови технологии и разработки на предприятия, което позволява икономическа диверсификация и преход към нисковъглеродна икономика, докато програма „Образование“ подкрепя мерки за въздействието на образованието върху пазара на труда на национално ниво. Програма „Образование“ може да допълни ФСП с финансиране от безвъзмездни средства и финансови инструменти.

- **Програма „Развитие на човешките ресурси“ - ПРЧР 2021-2027**

ПРЧР има за цел подобряване на достъпа до мерки за заетост и за активиране на всички търсещи работа, по-специално младежи чрез прилагане на гаранция за младежта, дълготрайно безработни и групи в неравностойно положение на пазара на труда и неактивни хора, насърчавайки самостоятелната заетост и социалната икономика.

Като се има предвид сходството във вида на мерките по ПРЧР и ФСП, разграничението между инструментите ще се извърши на ниво отделен участник или отделен проект/бенефициент. ПРЧР следва да допълва инвестициите по ФСП чрез хоризонтални мерки, които ще бъдат достъпни и за други предприятия и физически лица, извън засегнатите от зеления преход.

Със средства от ПРЧР ще бъде финансирано част от изпълнението на Фаза 2 „Фаза на изпълнение“ от операция „Картографиране на уменията на засегнатата работна сила“. Проектът се очаква да стартира в началото на 2024 г. и да продължи 1 година. В рамките на него ще бъдат изпълнени следните дейности:

1. Усъвършенстване на методологията за прогнозиране и изготвяне на прогнози за развитието на пазара на труда.
2. Изготвяне на оценки на нетния ефект от активната политика на пазара на труда, вкл. разширяване обхвата на последващата оценка на активната политика на пазара на труда.
3. Повишаване на капацитета и експертизата на служители, работещи в сферата на пазара на труда.
4. Осъществяване на проучване за идентифициране и картографиране на наличните умения и нагласите за развитие на 15 000 заети лица в ТЕЦ и въглищните мини в областите Стара Загора, Кюстендил и Перник.

Проектът ще допринесе за изпълнението на дейностите по одобрената Пътна карта за картографиране на уменията.

Стълб 3 – Разнообразяване на местната икономика

- **Фонд за иновации**

Целта на Фонда за иновации е да даде възможност за търговска демонстрация на иновативни технологии с ниски въглеродни емисии, целящи да предоставят на промишления пазар решения за декарбонизиране на Европа и подпомагане на нейния преход към неутралност по отношение на климата. Ще бъде постигната пряка допълняемост, тъй като фондът подкрепя инвестиции в иновативни нисковъглеродни технологии и процеси в енергоемки индустрии, включително продукти, заместващи

въглеродно интензивни индустрии; иновативно производство на възобновяема енергия, съхранение на енергия. Фондът за иновации подкрепя изключително иновативни технологии и големи водещи проекти, които могат да доведат до значително намаляване на емисиите. Фондът подкрепя напълно разработени междусекторни проекти за иновативни нисковъглеродни решения в множество сектори (включително индустриална симбиоза).

Ще бъде постигната пряка допълняемост, тъй като фондът подкрепя инвестиции в улавяне и използване на въглерод (CCU) и изграждане и експлоатация на улавяне и съхранение на въглерод (CCS). Те се считат за ключови технологии, създаващи потенциална възможност за прехода от въглища и за намаление на емисиите в индустрията.

- **Програма „Хоризонт Европа“ 2021-2027**

Със своя фокус върху научноизследователската и развойна дейност Програма „Хоризонт Европа“ 2021-2027 има висок потенциал за синергия с мерки, включващи наука и решения за климата, енергийни доставки, системи, мрежи и съхранение на енергия, сгради и промишлени съоръжения в енергиен преход, общности и градове, чисти, безопасни и с достъпен транспорт и интелигентна мобилност.

В случай на дублиране ще се приложи секторно разграничаване, като ТПСП се фокусират върху идентифицираните сектори с висок потенциал на трите въгледобивни района, а „Хоризонт Европа“ предоставя подкрепа за други сектори в районите. В случай че във въглищните региони са идентифицирани инвестиционни възможности, които ще надхвърлят финансирането от ФСП, „Хоризонт Европа“ може да предостави допълнително допълващо финансиране към ФСП.

- **Програма LIFE 2021-2027**

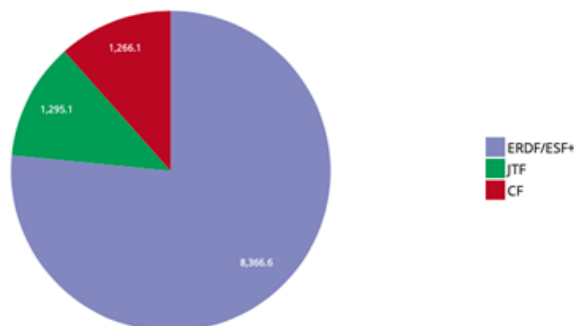
LIFE съфинансира проекти в сектора на околната среда, особено в областта на кръговата икономика, включително възстановяване на ресурси от управление на отпадъци, вода, въздух, шум, почва и химикали, както и управление на околната среда. Програма LIFE би могла да допълни дейностите за кръгова икономика, предвидени в ТПСП, като предостави допълнително безвъзмездно финансиране към това, предоставено от ФСП.

Подкрепа за България от Модернизационния фонд на ЕС

Member States	Share as per Annex IIb of ETS Directive	Allowances as per Article 10(1) of ETS Directive	Transfers from Article 10(2)(b) ETS Directive (solidarity)	Transfers from Article 10c ETS Directive	Total transfers Article 10(2) (b) (solidarity) & Article 10c	Total
Bulgaria	5.84%	16 095 825	0	0	0	16 095 825

Източник: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/modernisation-fund_en

2021-2027 г. - Цел: Инвестиции в работни места и растеж - Първоначално отпуснати средства от ЕС за програмиране (по текущи цени) за България

Източник: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/2021-2027-Finances/2021-2027-Investment-in-Growth-and-Jobs-goal-EU-al/wdpj-83ce>

Позоваване: член 11, параграф 2, буква к) и член 11, параграф 5

- синергии и допълняемост с планираната подкрепа от другите стълбове на механизма за справедлив преход

- сектори и тематични области, които се предвижда да бъдат подкрепени по другите стълбове

Предвижда се по **Стълб 2** да бъдат финансирани следните дейности:

- Инсталации за улавяне и съхранение на въглерод (CCS) и инсталации за улавяне и оползотворяване на въглерод (CCU) в сектори, допустими за финансиране от МСП (несвързани със СТЕ);
- Транспортни връзки: инвестиции в интелигентна и устойчива местна мобилност, включително декарбонизация на местния транспортен сектор и неговата инфраструктура. Тези дейности допълват мерките за устойчива мобилност, предвидени в ТПСР, като осигуряват допълнително финансиране чрез финансови инструменти;
- Инвестиции в изследователски и иновационни дейности, включително университети и обществени изследователски организации, и насърчаване на трансфера на модерни технологии.
- Инвестиции в цифровизация, цифрови иновации и цифрова свързаност, които биха допълнили развитието на индустриалните зони, по-специално на тяхната цифрова свързаност, чрез поддържане на широколентови връзки за високоскоростен интернет.
- Инвестиции във възобновяема енергия в съответствие с Директива за възобновяема енергия (ЕС) 2018/2001¹⁹⁴, включително посочените в нея критерии за устойчивост, и в енергийна ефективност, включително за целите на намаляване на енергийната бедност. И двата стълба предвиждат инвестиции чрез финансови инструменти и частични безвъзмездни средства в Стълб 3, които биха могли да

осигурят допълнително финансиране към безвъзмездните средства от ФСП, за проекти, които не са подкрепени по Стълб 1.

- Други сектори, при условие че отговарят на нуждите от развитие на територията, както е посочено в този ТПСР.

Предвижда се по **Стълб 3** да бъдат финансирани следните дейности:

- Транспортни връзки: инвестиции в интелигентна и устойчива местна мобилност, включително декарбонизация на местния транспортен сектор и неговата инфраструктура. Тези дейности са в синергия с мерките за устойчива мобилност, предвидени в ТПСР ;

- Инвестиции във възобновяема енергия в съответствие с Директива за възобновяема енергия (ЕС) 2018/2001194, включително посочените в нея критерии за устойчивост, и в енергийна ефективност, включително за целите на намаляване на енергийната бедност. ;

- Инвестиции, изпълнявани от местни власти и субекти от публичния сектор и от компании, работещи съгласно частното право, натоварени с обществени услуги в сектори, които не са изрично посочени като допустими по Стълб I: здравеопазване, туризъм, спорт, култура, наследство, пътища, социални жилища, общински сгради, градско възстановяване, управление на водите и отпадъчните води, някои проекти за управление на отпадъците;

- Инвестиции, изпълнявани от местни власти и субекти от публичния сектор и от компании, работещи съгласно частното право, натоварени с обществени услуги в сектори, които са изрично упоменати като допустими по Стълб I: научноизследователска и развойна дейност, чиста енергия, ВЕИ, ЕЕ, централно отопление, устойчива мобилност, цифровизация, рехабилитация на изоставени промишлени обекти, кръгова икономика, повишаване на квалификацията, преквалификация, помощ и включване на работници и търсещи работа, заведения за грижи за деца и възрастни хора;

- Междурегионални проекти;

- Други сектори, при условие че отговарят на нуждите от развитие на територията, както е посочено в този ТПСР.

Ще бъде осигурена допълняемост между дейностите, финансирани по Стълб 1 и Стълб 3, като не се допуска комбиниране на финансиране от различни източници по един и същи проект.

Допълнителна информация за раздел 3 - Механизми за управление

Позоваване: член 11, параграф 2, буква е)

3.1. Партньорство

- *Договорености за участие на партньорите в подготовката, изпълнението, мониторинга и оценката на териториалния план за справедлив преход;*
- *Резултат от обществената консултация*

За да се спази принципът на партньорство, да се гарантира контрол върху процеса на местно ниво, да се гарантира, че планове отговарят на местните нужди и да се осигури гладко изпълнение на планове ще бъде осигурен координационно-управленски механизъм на национално и на местно ниво.

Национално ниво - представители на всички институции, отговарящи за планирането и изпълнението на ангажиментите и целите за климатичен преход в рамките на Механизма за справедлив преход. То ще има функции по мониторинг и контрол на цялостното изпълнение на поетите ангажименти в териториалните планове на национално ниво.

Местно ниво – сформирание, в рамките на Комитета за наблюдение на ПРР, на един местен подкомитет във всеки регион с широк кръг от заинтересовани страни, пряко ангажирани с реализацията на инвестициите и дейностите от териториалните планове на регионално ниво, чрез които се допринася за постигането на националните цели и приоритети в областта на климатична неутралност. Ще имат функции по наблюдение и докладване напредъка на изпълнение по териториалните планове, включително приоритета по ФСП, идентифициране на рискове, както и възможност за изготвяне на предложения към националното ниво за изменение/актуализация на ТПСП.

Двете нива ще бъдат сформирани на база ясно разписани функции и отговорности, като водещият им ангажимент ще бъде да подпомагат УО на ПРР 2021-2027 г. Заинтересованите страни на местно ниво ще бъдат определени на база предварително определена процедура за структуриране на местен подкомитет за справедлив преход. Функционирането на местно ниво на подкомитетите ще бъде осигурено в рамките на техническата помощ по ПРР 2021-2027 г. за дейностите, свързани с мониторинга на изпълнението на приоритета по ФСП.

Той ще улесни подхода отдолу нагоре, като предложи конкретни мерки, инициативи, планове за действие и инвестиции, съобразно нуждите на областта и общината и ангажираността на местните заинтересовани страни и потенциални партньорства.

Друг ключов приоритет в подкрепа на принципа на партньорство и активното ангажиране на гражданите е насърчаването и даването на възможност за независим граждански мониторинг на изпълнението на ПРР чрез външни/независими наблюдатели (например организации на гражданското общество и/или независими експерти) и прилагането на пактове за почтеност за операции от стратегическо значение в рамките на ФСП. Това ще допринесе за повишаване информираността на заинтересованите страни напр чрез съвместни срещи за обсъждане на конкретни проблеми, тематични обучения на независимите наблюдатели.

За да се гарантира синергия и допълняемост на наличните източници на финансиране за 3 въглищни региона ще се осигури ефективен координационен механизъм с др програми, вкл ФнФ (напр. персонализирани насоки за потенциални бенефициенти, координирани покани за предложения, тематични общи информационни събития/работилници).

Местният подкомитет ще бъде включен на ранен етап в разработването на процедурата(-ите), така че да подпомогне приоритизирането на проектните описания и целите на ФСП, докладване и анализ на постигането на целите на ФСП.

Местният подкомитет ще участва в докладването и анализа на постигането на целите на ФСП. Тази процедура ще се проведе като част от специализираните годишни срещи на Комитета за наблюдение в рамките на първоначално дефинираните приоритети и мерки на Управляващия орган на ПРР за периода 2021-2027 г., в частност за Стълб 1 на Механизма за справедлив преход.

МРРБ е отговорно за изпълнението на мерките от ТПСР, финансирани чрез ФСП в рамките на ПРР 2021-2027 г и ще бъде подпомагано от МЕ в неговата координираща роля.

Ключов приоритет за България е постигането на целите на Европейската зелена сделка. През 2020 г. към Министерския съвет на България е създаден Консултативен съвет за Европейска зелена сделка (КСЕЗС) към Министерския съвет, който отговаря за националните приоритети в областта на енергийната и климатичната сигурност, ускореното устойчиво икономическо развитие, социалната справедливост, опазването, възстановяването и адаптирането на околната среда.

ТПСР е разработен със съвместните усилия на национални и областни институционални органи и редица заинтересовани страни. По време на подготовката на анализите за ТПСР от външния консултант, ангажиран от ЕК, от началото на 2021 г., бяха организирани различни срещи с ключови заинтересовани страни.

Резултат от обществената консултация

В процеса на подготовка на ТПСР беше изготвена стратегия за ангажиране на заинтересованите страни. Подходът се основаваше на оценка на идентифицираните заинтересовани страни в две измерения - техният интерес към процеса на справедлив преход и способността им да влияят върху него. На тази основа бяха идентифицирани четири основни категории заинтересовани страни, които бяха включени в „Карта на заинтересованите страни“, и бяха приложени гъвкави форми на взаимодействие с тях с цел ефективна комуникация и мобилизиране на заинтересованите страни в подготовката и последващото изпълнение на ТПСР. Стратегията за взаимодействие се основаваше на три основни принципа:

- включване,
- прозрачност,
- овластяване.

Стратегията отчита спецификите на всяка от четирите категории заинтересовани страни и включва различни техники и средства за комуникация за тяхното включване, като интервюта, целеви групи, семинари, комуникация чрез онлайн платформа, за да се осигури повтарящ се и индивидуален подход. Стратегията за ангажираност отчита и необходимостта от специално внимание към заинтересованите страни на областно и общинско ниво, за да се поддържа техният интерес към резултатите от проекта. Ето защо постоянното им ангажиране с подходящи форми и модели на взаимодействие е от решаващо значение. Ранното включване на заинтересованите страни беше осигурено чрез първоначални срещи през декември 2020 г. и посещения на място в районите през януари 2021 г. След финализирането на доклада за предизвикателствата, нуждите и плановете за

действие от консултанта в края на 2021 г. бяха проведени подробни консултативни срещи с всички групи заинтересовани страни.

ТПСП е публикуван за обществено обсъждане през периода 02.08.2022 г. – 23.08.2022 г.

По време на 3-седмичните обществени обсъждания на проектите на ТПСП беше получена обратна връзка от 37 заинтересовани страни, включително представители на местните власти, производители на електроенергия, социални партньори, промишленост, НПО, академични среди и др. Основните отзиви на заинтересованите страни се отнасят за следните области:

- Целта за намаляване на емисиите на CO₂ с 40% до 2026 г. в сравнение с 2019 г. е много висока, особено с оглед на настоящия геополитически контекст (енергийна сигурност, високи цени на енергията и др.);
- По-ясен механизъм за управление и включване на Института за устойчив преход и развитие в програмирането и изпълнението на операциите по ФСП;
- Включване на големите предприятия в обхвата на ТПСП на Стара Загора поради значението им за местната икономика и положителни отзиви за създаването на държавна компания „Конверсия на въглищни райони“;
- Включване на разработването на CCS и CCUS технологии в обхвата на ТПСП;
- ТПСП ще включват мерки за подкрепа на освободените работници, включително опции за приемане на компенсационни пакети под формата на възстановяване на разходи или дялове в бъдещи нови индустрии в региона;
- Подчертана необходимост от разработване и обществено обсъждане на нова енергийна стратегия на България, която да представи визията за развитие на сектора.

ТПСП беше допълнително публикуван за обществено обсъждане в периода 04.11.2022 г. – 05.12.2022 г. като част от оценката на въздействието върху околната среда. Издадено е Решение по ОВОС 3-2/2023г. Допълнителните изменения в ТПСП ще бъдат консултирани с националния орган.

На 13 август 2023 г. последната версия на ТПСП беше публикувана за окончателно обществено обсъждане преди одобрението от Министерския съвет. Резултатите от тази обществена консултация са публични и предложенията са отразени в окончателната версия на ТПСП, доколкото е възможно.

Ангажиране на младежите

За да се ангажира по-младото поколение в изпълнението на ТПСП, периодично ще се организират семинари, кръгли маси и посещения на място за ученици от средните училища, студенти и млади висшисти. Семинарите ще имат за цел да мотивират младежите да останат в региона и да участват активно в диверсификацията на местната икономика чрез различни инициативи за създаване на предприятия, научноизследователска и развойна дейност, образование и заетост.

3.2. Мониторинг и оценка

- *Планирани мерки за мониторинг и оценка, включително показатели за измерване на способността на плана да постигне целите му*

Редовно ще се следи изпълнението за постигане на целите за преобразуване на възледобивните региони. Друга цел е мониторингът на етапи, свързани с финансирането по ФСП. Изпълнението на ТПСП и операциите ще се осъществяват чрез мониторинг и оценка на индикаторите за резултати от отделните процедури за финансиране и съпътстващите проекти, определени в рамките на ПРР 2021-2027.

3.3. Орган/органи за координация и мониторинг

Орган или органи, отговорни за координацията и мониторинга на изпълнението на плана, и тяхната роля

Министерство на енергетиката се ангажира с изготвянето на ТПСП. На етап изпълнение, Министерство на енергетиката ще има координираща роля. Управляващ орган (УО) на Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. е ГД „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“ в МРРБ и с решение на правителството се ангажира с изпълнението на ТПСП с финансиране от ФСП по ПРР 2021 - 2027 г. В тази връзка УО на ПРР ще участва в оценката и мониторинга на операциите. На местно ниво подкомитетите ще имат ангажимент да наблюдават изпълнението по ТПСП. Същевременно те ще имат и ключовата роля на посредник и връзка между институциите на национално ниво, отговорни за вземането на решения, и представителите на частния сектор, НПО, гражданите и др. От съществено значение ще бъде участието на общините, местни представители на социалните и икономически партньори, широко присъствие на бизнеса, НПО в областта на екологията, опазването на околната среда, развитието на чисти технологии, ВЕИ, младежки организации, организации в сферата на образованието и науката.

Подкомитетите ще наблюдават изпълнението и напредъка по ТПСП на областно ниво, ще събират и анализират данни, ще идентифицират проблеми, рискове; ще изготвят предложения за изменения, които да бъдат представени на Комитета за наблюдение по Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 за обсъждане и одобрение. Местните подкомитети за справедлив преход ще включват представители на местни заинтересовани страни, пряко ангажирани в процеса на справедлив преход в ролята си на посредници, близки до гражданите, запознати с местните нужди и проблеми, стимулиращи местното развитие, сътрудничество и диалог. Същевременно те ще имат и ключовата роля на посредник и връзка между институциите на национално ниво, отговорни за вземането на решения, и представителите на частния сектор, НПО, гражданите и др. От съществено значение ще бъде участието на общините в съответната област, местни представители на социалните и икономически партньори, широко присъствие на бизнеса, НПО в областта на екологията, опазването на околната среда, развитието на чисти технологии, ВЕИ, и др., младежки организации, организации в сферата на образованието и науката. Очаква се участието на други министерства и ведомства в изпълнението на ниво изготвяне на подробни условия за подпомагане, покани за набиране на предложения или оценка на проекти. Ключов аспект от процеса на актуализиране на ТПСП е необходимостта от участие на широк кръг участници, което ще допринесе за активизиране на населението от

региона. В подкрепа на този процес ние подготвяме мерки, които могат да бъдат подкрепени чрез техническа помощ в рамките на програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 и които ще подкрепят участието в процеса на трансформация на регионите.

Матрица за прилагане на ТПСП

Процес	Срок	Отговорен орган
Мониторинг	Годишно	Комитетът за наблюдение на ПРР 2021–2027 г. и 3-те местни комитети за справедлив преход на ТПСП (подкомитети към КН по ПРР 2021-2027)
Отчитане	Годишно	Комитетът за наблюдение на ПРР 2021–2027 г. и 3-те местни комитети за справедлив преход на ТПСП (подкомитети към КН по ПРР 2021-2027)
Преразглеждане и изменение	При необходимост	УО на ПРР 2021–2027 г.
Повторно внасяне <i>(като част от изменението на ПРР 2021–2027 г.)</i>	При необходимост	УО на ПРР 2021–2027 г.